

VNEUS Turunen Merja

09.10.2009

Eduskunta
Suuri valiokunta

Viite

Asia

EU:n kestävän kehityksen seurantaraportti vuodelta 2009

U/E-tunnus:

EUTORI-numero: 2009-00572

Ohessa lähetetään perustuslain 97§:n mukaisesti selvitys EU:n kestävän kehityksen strategian seurantaraportista vuodelta 2009.

EU-asioiden alivaltiosihteeri

Jukka Salovaara

LIITTEET perusmuistio, KOM(2009)400 lopullinen (fi+sv)

Asiasanat	kestävä kehitys
Hoitaa	TEM, VNEUS
Tiedoksi	MMM, TPK, VM, LVM, YM, STM, EUE, OPM, OM, UM

VNEUS Turunen Merja

08.10.2009

Asia

Kestävän kehityksen valtavirtaistaminen EU:n politiikoissa: EU:n kestävän kehityksen strategian tarkastelu vuonna 2009

Kokous

Liitteet

Viite

EUTORI/Eurodoc nro:

U-tunnus / E-tunnus:

Käsittelyn tarkoitus ja käsittelyvaihe:

Suomen toimintalinjasta sopiminen. Kyseessä on EU:n kestävän kehityksen strategian kahden vuoden välein tehtävä väliarviointi. Arvioinnin yhteydessä neuvosto voi myös antaa näkemyksiään uudelle komissiolle vuoden 2011 arviointia ja mahdollista strategian uudistamista varten.

Puheenjohtajan ystävät –ryhmä.
Yleisten asioiden neuvosto ja Eurooppa-neuvosto, joulukuu 2009

Asiakirjat:

KOM(2009)400 lopullinen

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely:

Käsittelijä(t):

EU-erityisasiantuntija Merja Turunen, p. 160 22109

Ministeriöiden edustajista koostuva taustaryhmä.

Suomen kanta/ohje:

EU:n kestävän kehityksen strategian toimeenpanossa tulee edistää sen kaikkien ulottuvuuksien – ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen – tavoitteiden toteutumista tasapuolisesti ja laaja-alaisesti. Suomi korostaa lisäksi kestävän kehityksen globaalia ulottuvuutta; kestävän kehityksen tulee näkyä myös EU:n ulkoisissa politiikoissa

Suomen mielestä vuonna 2006 hyväksytyn uudistetun EU:n kestävän kehityksen strategian yleiset painopisteet ovat edelleenkin ajankohtaisia. Osa strategiassa sovituista toimista on jo toteutettu, erityisesti ilmastopolitiikassa, mutta muilla sektoreilla edistyminen ei ole ollut yhtä nopeaa. Suomi korostaa strategian tehokasta toimeenpanoa. Viimeaikainen talouskriisi ja talouden elpymistä tukevat toimet avaavat mahdollisuuksia suunnata kasvu nykyistä kestävämmälle pohjalle.

Suomi pitää tärkeänä, että kestävän kehityksen edistymistä seurataan indikaattoreilla. Seuranta on välitön ja oleellinen osa strategian toimeenpanoa ja sen tulokset tulee ottaa huomioon EU:n eri politiikkalohkoilla. Kestävän kehityksen strategia on laaja-alaisuutensa takia hyvä kehikko eri politiikkatoimien ja niiden koherenssin seurantaan.

Seurannassa käytettävien kestävän kehityksen indikaattorien tulee olla yleisesti hyväksytyjä ja vertailukelpoisia. Jäsenmaat voivat lisäksi kehittää muita indikaattoreita kansallisten strategioidensa seurantaan. BKT on yleisesti käytetty ja vertailukelpoinen taloudellista kehitystä kuvaava mittari. Suomen mielestä BKT:n rinnalla pitäisi käyttää sellaisia mittareita, jotka mittaavat taloudellisen kehityksen lisäksi myös ympäristön ja ihmisten hyvinvointia. Suomi on edelläkävijöiden joukossa talouden materiaalivirtojen ja niiden aiheuttamien ympäristövaikutusten seurannassa, samoin kuin kestävyysindeksin (SDI) soveltamisessa. Myös komissiossa kehitteillä oleva kestävän kehityksen tulostaulu voi lisätä entisestään seurantatietojen käyttökelpoisuutta ja vaikuttavuutta.

Suomen mielestä strategian täydentämistä voidaan harkita joidenkin uusien haasteiden osalta. Näistä komissio mainitsee esimerkkeinä energiavarmuuden, sopeutumisen ilmastomuutokseen, elintarviketurvan, maankäytön, julkisen rahoituksen kestävyys ja kestävän kehityksen ulkoisen ulottuvuuden. Suomen mielestä tulisi kuitenkin pitää mielessä strategian luonne pitkän tähtäimen yleisenä ja poikkisektoriaalisena EU:n politiikka-asiakirjana, jossa ei tule pureutua eri politiikkasektoreiden yksityiskohtiin.

Lissabonin strategialla ja EU:n kestävän kehityksen strategialla on lukuisia yhtymäkohtia, vaikkakin strategiat täyttävät eri tehtäviä. Ekotehokkaaseen vähähiiliseen talouteen siirtyminen mm. innovaatiopolitiikan keinoin tulee olemaan keskeistä uudessa Lissabonin strategiassa. Suomi ei tavoittele kestävän kehityksen ja Lissabonin strategioiden yhdistämistä taikka pitkälle menevää integrointia. EU:n kestävän kehityksen strategian luonne laaja-alaisena, pitkän aikavälin strategiana, johon sisältyy myös globaali ulottuvuus, puolustaa sen paikkaa muihin EU:n strategioihin nähden. Suomen mielestä on kuitenkin tärkeää, että EU:n monialaisissa strategioissa asetetut tavoitteet ja politiikkatoimet ovat toisiaan tukevia. Raportoinnissa ja seurannassa voidaan etsiä synergiaetuja, erityisesti niillä sektoreilla, jotka kuuluvat molempien strategioiden alaan. Lissabonin strategian seurantamenettelyjä ei tulisi kuitenkaan sellaisenaan soveltaa EU:n kestävän kehityksen strategian seurantaan.

Suomi pitää EU:n kestävän kehityksen strategian uudistamisessa edelleen tärkeänä pyrkimystä laaja-alaiseen ja poikkisektoraaliseen lähestymistapaan. Tämä tuo lisäarvoa strategialle verrattuna politiikkalohkoittain asetettuihin tavoitteisiin ja niiden toteutumiseen. Suomi korostaa myös eri politiikkatoimien välistä yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta sekä jäsenvaltioissa että EU:ssa. Esimerkiksi siirtyminen vähähiiliseen yhteiskuntaan heijastuu kaikkeen EU:n päätöksentekoon lähivuosina. Suomi on valmis tarkastelemaan myös strategian kehittämistä siten, että siinä asetettaisiin entistä pidemmän aikavälin tavoitteita ainakin keskeisille kestävästä kehityksestä edistävillä toimilla. Siirtyminen vähähiiliseen, energiaa ja resursseja säästeliäästi käyttävään yhteiskuntaan on tärkeimpiä tulevaisuuden tavoitteita.

Yksityiskohtaiset kannat

Suomi yhtyy komission näkemukseen, että kestävä kehityksen sisällyttämisessä EU:n tärkeimpiin politiikkalohkoihin on edistytty, mutta kaikilla lohkoilla ei kuitenkaan riittävästi. Ilmastopolitiikassa EU on ottanut maailmanlaajuisesti johtoaseman, mutta esimerkiksi liikenteen kehityksessä ei olla kestävällä pohjalla, taikka luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä ei ole edistytty EU:ssa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Ilmastonmuutos ja puhtaat energiamuodot

EU on päättänyt merkittävistä kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksistä sekä uusiutuvan energian lisäämisestä. Vuoden 2008 joulukuussa hyväksytyn lainsäädäntökokonaisuuden, ns. ilmasto- ja energiapaketin, toimeenpano on aloitettu. EU on ollut edelläkävijä kansainvälisessä ilmastopolitiikassa. Suomen mielestä EU:n tulisi olla edelläkävijä myös puhtaan teknologian kehittämisessä ja siirtymisessä vähähiiliseen talouteen. Ilmastonmuutoksen hillitsemisen lisäksi tarvitaan keinoja ja toimia myös muutokseen sopeutumiseksi.

Ilmastonmuutokseen vastaamiseksi tarvitaan toimia kaikilla EU:n politiikkasektoreilla. Ilmastonmuutoksen torjunta merkitsee väistämättä muutoksia tuotanto- ja kulutusrakenteissa. Jos muutostoimia pitkitetään, ilmastonmuutoksen kustannukset nousevat entisestään. Talouden taantumaa voidaan pyrkiä vastaamaan kehittämällä vähäpäästöistä, mahdollisimman energiaomavaraista yhteiskuntaa ja täten luomalla uusia työpaikkoja teknologian ja palvelujen alalla.

Kestävä liikenne

Suomi pitää tärkeänä, että liikenteen kehitystä pyritään ohjaamaan jatkossakin entistä kestävämpään suuntaan. Päästöjen vähentäminen liikenteessä on olennainen osa ilmastonmuutoksen vastaista työtä sekä terveyshaittojen torjuntaa. Toimia tarvitaan myös liikenteen meluhaittojen vähentämiseksi. Suomi korostaa ympäristönsuojelun lisäksi myös muita näkökohtia, kuten saavutettavuutta ja esteettömyyttä. Liikennepolitiikka tarvitsee tuekseen muiden politiikkatoimenpiteiden tukea, sillä liikennemäärien kasvu seuraa pitkälti yleistä taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä. Erityisesti maankäytön ja alueiden käytön suunnittelun, taloudellisen ohjauksen sekä elinkeinopoliittisten ratkaisujen tulisi tukea liikennepolitiikan tavoitteita.

Kestävä kulutus ja tuotanto

Resurssipihimpien kulutus- ja tuotantotapojen sekä ekoinnovaatioiden tukeminen on entistä tärkeämpää, sillä ilmastonmuutos ja biodiversiteetin hupenemisen kaltaiset haasteet vaativat uusia toimia. Ekologisen tuotesuunnittelun ja julkisten hankintojen keinoin on saatu aikaan parannusta yksittäisten tuoteryhmien ekotehokkuudessa, mutta kokonaisuudessaan kulutuksen ympäristövaikutukset kasvavat. Tulevaisuudessa tarvitaan systemaattisempaa elinkaariajattelua ja uusia innovaatioita tuotteiden ympäristölaadun parantamisessa sekä kestävien ratkaisujen edistämiseksi asumisessa, liikkumisessa ja ruokailussa. Lisäksi julkisen sektorin pitää ryhtyä entistä aktiivisemmin olemaan omassa toiminnassaan ja hankinnoissaan edelläkävijä.

Suomi pitää tärkeänä maailmanlaajuisen YK:n alaisuudessa neuvoteltavan puiteohjelman aikaansaamista kestävä kulutuksen ja tuotannon edistämiseksi.

Luonnonvarojen säilyttäminen ja hallinta

Suomi korostaa erityisesti luonnonvarojen kestävä käyttöä, erityisesti kun luonnonvarojen kysyntä kasvaa globaalisti. Luonnonvarojen käyttö kestävällä tavalla on ilmastonmuutoksen torjunnan ja vähähiiliseen yhteiskuntaan siirtymisen ohella yksi keskeisimpiä tulevaisuuden haasteita. Ilmastonsuojelussa on EU:ssa asetettu selkeät tavoitteet, mutta sen sijaan

materiaalien tehokkaalle käytölle määrällisiä tavoitteita ei ole. Luonnonvarojen innovatiivinen ja kestävä käyttö on myös taloudellinen mahdollisuus.

Biodiversiteetin vähenemisen pysäyttäminen ei ole edennyt toivotulla tavalla, joten toimia sillä sektorilla tulee tehostaa. Tavoitetasosta ei tulisi tinkiä.

Kansanterveys

Suomen mielestä EU:n terveysstrategia ja kestävä kehityksen strategia ovat toisiaan tukevia. Suomi korostaa Terveys kaikissa yhteisön politiikoissa –lähestymistapaa.

Sosiaalinen osallisuus, väestötiede ja maahanmuutto

Suomi pitää hyvänä, että komissio on nostanut yhtenä strategian toteuttamisen avainalana esiin sosiaalisen osallisuuden edistämisen. Suomi korostaa toimia syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja yhdenvertaisuuden toteutumiseksi. Talouskriisin kielteisten työllisyys- ja sosiaalivaikutusten torjunta on ajankohtainen, koko EU:n laajuinen prioriteetti. Tulevien toimien osalta on tärkeää ottaa huomioon, että köyhyyden ja syrjäytymisen torjunnassa vaaditaan politiikka-alojen sektorirajat ylittävää toimintaa.

Suomi korostaa, että kriisinhallinta ja erityisesti heikoimmassa asemassa olevien väestönsien asema kriisitilanteissa tuo uusia haasteita myös kestäväälle kehitykselle.

Maailmanlaajuinen köyhyys ja kestävä kehityksen haasteet

Maailmanlaajuinen köyhyys on suurimpia esteitä kestäväälle kehitykselle. Tärkeää on saavuttaa kaikkia YK:n jäsenvaltioita sitovat vuosituhattavoitteet. EU:n tulee pitää kiinni kehitysyhteistyömäärärahojen tasaisesta kasvattamisesta 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta vuoteen 2015 mennessä.

Koulutus

Koulutuksella on tärkeä rooli kestävä kehityksen edistämässä, muun muassa kestäviin kulutustapoihin siirtymisessä. Yleisesti koulutuksella voidaan edistää kestävä kehitystä sen kaikkien kolmen ulottuvuuden osalta.

Tutkimus ja kehitys

Tutkimus- ja kehitystyötä tulee priorisoida, sillä uusia osaamisalueita tarvitaan ilmastomuutoksen torjunnassa sekä siirryttäessä entistä materiaali- ja energianuokempiin tuotantorakenteisiin.

Rahoitusvälineet ja taloudelliset välineet

Suomi tukee taloudellisen ohjauksen kehittämistä. Suomi korostaa, että yleisesti ottaen ympäristöverojen käyttö voi kannustaa teknologian kehittämistä. Siirtämällä verotuksen painopistettä kohti ympäristöveroja voidaan keventää työn verotusta, millä voi olla myönteisiä vaikutuksia työllisyyden kannalta. Suomi on valmis myös tarkastelemaan hiiliveroa osana energiaverodirektiivin uudistusta.

Suomella on hyviä kokemuksia auto- ja ajoneuvoverojen muuttamisesta hiilidioksidipäästöperusteiseksi. Hiilidioksidipohjaiset verot ovat ohjanneet uusien autojen ostoa energiatehokkaampien mallien suuntaan.

Suomi pitää tärkeänä, että ympäristölle haitalliset tuet lopetetaan.

Pääasiallinen sisältö:

Uudistettu EU:n kestävän kehityksen strategia hyväksyttiin kesäkuun 2006 Eurooppa-neuvostossa. Strategian mukaan komission tulee antaa joka toinen vuosi kestävän kehityksen strategioiden täytäntöönpanoa EU:ssa ja jäsenvaltioissa koskeva tilannekatsaus, jossa käsitellään myös tulevia prioriteetteja. Joulukuun Eurooppa-neuvosto antaa komission väliarvioinnin ja neuvoston keskustelujen pohjalta näkemyksensä edistymisestä ja prioriteeteista sekä strategian jatkotyöstä.

Komission seuraava kestävän kehityksen strategian väliarviointi tehdään 2011. Tässä yhteydessä komissio tarkastelee myös strategian uudistamistarpeita. Nyt neuvostossa käytävien keskustelujen pohjalta onkin tarkoitus antaa neuvoston näkemyksiä uudelle komissiolle EU:n kestävän kehityksen strategian mahdollisesta uudistamistarpeesta ja -tavoista.

Komission tiedonannossa luodaan katsaus edistykseen, joka on saavutettu viimeisen kahden vuoden aikana strategian seitsemän päähaasteen ja monialaisten aiheiden osalta. Käytännön edistystä käsitellään tarkemmin myöhemmin syksyllä julkaistavassa Eurostatin seurantaraportissa, jossa raportoidaan edistystä suhteessa määrällisiin kestävän kehityksen indikaattoreihin.

Huomattavista ponnisteluista huolimatta kestävän kehityksen vastaisia suuntauksia on edelleen nähtävissä, ja EU:n on vielä tehostettava työtään. Ilmastonmuutos esimerkkinä osoittaa, että varhaiset toimet tuovat enemmän etuja ja pienemmällä kustannuksella kuin myöhäinen toiminta.

Komission mukaan EU:n kestävän kehityksen strategia on edistänyt kansallisten ja alueellisten strategioiden valmistelua; lähes kaikilla jäsenvaltioilla on oma kestävän kehityksen strategiansa. EU:ssa kestävää kehitystä edistetään ja seurataan pääasiassa yksittäisten politiikka-alojen yhteydessä ja strategialla on merkitystä yleisen kestävän kehityksen tavoitteen edistämiseksi. Komission mukaan kestävä n kehityksen strategian ja Lissabonin strategian taikka muiden EU:n monialaisten strategioiden (ilmasto- ja energiapaketti, yhdennetty meripolitiikka) yhdistäminen ei ole mahdollista, koska niillä on eri tehtävä. Kestävän kehityksen strategia on pitkän aikavälin strategia ja Lissabonin strategia dynaaminen strategia, jossa on otettu huomioon kestävyys. Strategiat täydentävät toisiaan.

Komissio esittää seuraavia mahdollisia toimia EU:n kestävän kehityksen strategian suuntaamiseksi ja toimeenpanon tehostamiseksi:

- nykyistä parempi synergia Lissabonin strategian ja muiden EU:n monialaisten strategioiden kanssa. Poliitiikanalojen ja niiden seurannan koordinointi.
- kestävän kehityksen strategian tehostaminen tai keskittyminen sen laaja-alaisuuteen.
- jäsenvaltioissa sovellettavien innovatiivisia lähestymistapoja koskevien parhaiden käytänteiden vaihtaminen.
- Lissabonin strategian seuranta- ja täytäntöönpanomekanismien käyttäminen kestävän kehityksen strategian täytäntöönpanon valvonnassa.
- kestävän kehityksen tulostaulun (*scoreboard*) kehittäminen seurannassa käytettävien indikaattorien lisäksi.
- uusiin haasteisiin vastaaminen (energiavarmuus, sopeutuminen ilmastonmuutokseen, elintarviketurva, maankäyttö, julkisen rahoituksen kestävyys ja kestävän kehityksen ulkoinen ulottuvuus).

Strategiassa voitaisiin keskittyä erityisesti EU:n pitkän aikavälin tavoitteisiin avainaloilla:

- siirtyminen vähähiiliseen ja tuotantopanoksia säästävään talouteen.
- ympäristötoimien tehostaminen biologisen monimuotoisuuden, veden ja muiden luonnonvarojen suojelemiseksi.
- sosiaalisen osallisuuden edistäminen.
- kestävän kehityksen kansainvälisen ulottuvuuden vahvistaminen ja maailmanlaajuisen köyhyyden torjunnan tehostaminen.

Kansallinen käsittely:

Ministeriöiden edustajista koottu taustaryhmä on osallistunut muistion ja EU:n kokousten valmisteluun.

Eduskuntakäsittely:

E-kirje eduskunnalle 9.10.2009.

Käsittely Euroopan parlamentissa:

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema:

Taloudelliset vaikutukset:

Muut mahdolliset asiaan vaikuttavat tekijät:

Joulukuun Eurooppa-neuvoston on tarkoitus antaa näkemyksensä kestävästä kehityksestä ja ekotehokkuudesta syksyn aikana neuvostossa käytävien keskustelujen perusteella. Ruotsi on nostanut yhdeksi puheenjohtajuuskautensa teemaksi ekotehokkuuden ja aihetta käsitellään useissa neuvostokokoonpanoissa, myös Lissabonin strategian uudistamiseen liittyen. Kestävästä kehityksestä laadittava puheenjohtajan raportti sekä ekotehokkuudesta laadittavat neuvoston päätelmät muodostavat pohjan Eurooppa-neuvoston käsittelylle.

Suomen kestävä kehityksen strategia hyväksyttiin samanaikaisesti EU:n kestävä kehityksen strategian kanssa. Suomen strategian väliarviointia tehdään parhaillaan ja se valmistunee vuoden 2009 loppuun mennessä. Arvioinnin yhtenä osana tuotetaan työkalupakki ministeriöiden käyttöön hallinto- ja politiikka-ohjelmien kestävä kehityksen etukäteisarviointiin.

Suomen kestävä kehityksen strategian toteutumisen mittaamiseen käytettävien indikaattorien päivitykset valmistuvat vuoden 2009 loppuun mennessä. Indikaattorien päivityksissä BKT:n rinnalla on suunniteltu käytettävän mahdollisesti muitakin mittareita.

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi

FI

FI

FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 24.7.2009
KOM(2009) 400 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**Kestävän kehityksen valtavirtaistaminen EU:n politiikoissa:
Euroopan unionin kestävän kehityksen strategian tarkastelu vuonna 2009**

KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

Kestävän kehityksen valtavirtaistaminen EU:n politiikoissa: Euroopan unionin kestävän kehityksen strategian tarkastelu vuonna 2009

1. JOHDANTO

Kestävä kehitys on perustamissopimuksessa määrätty EU:n pitkän aikavälin yleinen tavoite. Euroopan unionin kestävän kehityksen strategia (vuonna 2006 tarkistetussa muodossa) muodostaa puitteet pitkän tähtäimen visiolle kestävydestä, jossa talouskasvu, sosiaalinen yhteenkuuluvuus ja ympäristönsuojelu kulkevat käsi kädessä toisiaan tukien.

Viime vuosina Euroopan unioni on valtavirtaistanut kestävän kehityksen tavoitetta useissa politiikoissa. Se on erityisesti ottanut kansainvälisellä tasolla johtoaseman taistelussa ilmastonmuutosta vastaan ja sitoutunut edistämään vähähiilistä, tietoperustaista ja luonnonvaroja tehokkaasti käyttävää taloutta. Toisaalta useilla aloilla on edelleen kestävän kehityksen vastaisia suuntauksia huolimatta monista myönteisistä kehityssuuntauksista. Luonnonvarojen kysyntä on kasvanut nopeasti ja ylittää maapallon pitkän aikavälin kestopajan. Biologinen monimuotoisuus vähenee maailmanlaajuisesti, ja tärkeisiin ekosysteemeihin kohdistuu yhä enemmän paineita. Liikenteen energiankulutus jatkaa kasvuaan. Maailmanlaajuinen köyhyys ei hellitä; vuosituhannen kehitystavoitteiden saavuttaminen edellyttää suuria ponnisteluja.

Vallitseva talous- ja finanssikriisi on osoittanut, että kestävyys on merkittävä tekijä myös rahoitusjärjestelmien ja koko talouden kannalta. Kriisi vaikuttaa kaikkiin talouden aloihin, kotitalouksiin, yrityksiin ja työpaikkoihin. Viimeisimpien tietojen mukaan EU:n työmarkkinoiden tilanne pahenee entisestään talouskriisin seurauksena. Työttömyys kasvaa, avoinna olevien työpaikkojen määrä vähenee edelleen ja yritykset ilmoittavat vieläkin merkittävistä työpaikkojen leikkauksista useilla aloilla. Tilanne vaikuttaa pahiten työmarkkinoiden haavoittuvimpiin osiin.

Vastauksena talous- ja finanssikriisiin EU ja sen jäsenvaltiot ovat toteuttaneet toimenpiteitä, joilla pyritään uudistamaan rahoitusjärjestelmää, tukemaan reaalityötä, edistämään työllisyyttä ja myötävaikuttamaan maailmanlaajuiseen elpymiseen. Marraskuussa 2008 komissio käynnisti mittavan kasvua ja työllisyyttä tukevan elvytysuunnitelman¹. Elvytysuunnitelmaan sisältyy toimenpiteitä, joilla lisätään kysyntää, autetaan palauttamaan luottamus ja edistetään työllisyyttä ja sosiaalista osallisuutta. Siihen sisältyy myös ehdotuksia, jotka koskevat älykkäitä investointeja huomispäivän taitoihin ja teknologioihin talouskasvun nostamiseksi ja kestävän vaurauden luomiseksi pitemmällä aikavälillä.

¹ Elvytysuunnitelma KOM(2008) 800, 26.11.2008, ja KOM(2009) 114, 4.3.2009, työllisyyttä koskeva tiedonanto KOM(2009) 257, 3.6.2009, ja tiedonanto ”Koheesio politiikka: investointeja reaalityötehtäviin”, KOM(2008) 876, 16.12.2008.

On erittäin tärkeää, että toimenpiteet reaalitalouden tukemiseksi ja nykyisen kriisin sosiaalisten vaikutusten pienentämiseksi ovat sopuoinnussa pitkän aikavälin kestävä kehityksen tavoitteiden kanssa. EU:n olisi käännettävä kriisi mahdollisuudeksi edistää taloudellista ja ekologista kestävyyttä sekä kehittää dynaaminen vähähiilinen ja luonnonvaroja tehokkaasti käyttävä, tietoperustainen ja sosiaalista osallisuutta edistävä yhteiskunta, ja edistettävä tätä lähestymistapaa maailmanlaajuisesti. Elvytysuunnitelma ja siihen liittyvät kansalliset suunnitelmat sisältävät jo useita aloitteita, joilla tuetaan tätä tavoitetta. Toimenpiteitä kriisin voittamiseksi ollaan toteuttamassa, erityisesti kasvua ja työllisyyttä koskevan Lissabonin strategian myötä, ja niissä keskitytään vihreään kasvuun. Lyhyellä aikavälillä ympäristömyönteiset toimenpiteet auttavat elvyttämään taloutta ja luomaan työpaikkoja. Keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä ne myös stimuloivat uusia teknologioita ja vähentävät ihmisen toiminnan vaikutusta ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen ehtymiseen ja ekosysteemien heikentymiseen.

Joulukuussa 2007 Eurooppa-neuvosto pyysi komissiota esittämään toisen raportin² EU:n kestävä kehityksen strategiasta kesäkuuhun 2009 mennessä. Tämä tarkastelu on vastaus Eurooppa-neuvoston kehotukseen.

Tämän tarkastelun täydennykseksi Eurostat julkaisee myöhemmin vuonna 2009 EU:n kestävä kehityksen strategiaa koskevan seurantaraportin, jossa mitataan edistystä suhteessa määrällisiin indikaattoreihin.

2. KESTÄVÄN KEHITYKSEN MUUTTAVA ROOLI EU:N POLIITISESSA PÄÄTÖKSENTEOSSA

EU on viime vuosina osoittanut selvän sitoumuksensa kestäväan kehitykseen ja menestyksekkäästi valtavirtaistanut kestävyysulottuvuutta useilla politiikanaloilla. EU:n ilmastonmuutos- ja energiapolitiikat ovat todiste siitä vaikutuksesta, joka kestävä kehityksen strategialla on ollut politiikkaan. EU on alkanut ottaa kestävyysulottuvuuden huomioon myös monilla muilla politiikanaloilla.

Sääntelyn parantamiseen tähtäävä EU:n ohjelma on auttanut yhdentämään poliittisia tavoitteita ja parantamaan päätösten kustannustehokkuutta. Tähän on päästy yksinkertaistamalla EU:n lainsäädäntöä ja keventämällä hallinnollista taakkaa. Erityisesti on korostettava myös vaikutusten arvioinnin roolia. Komission soveltama vaikutusten arvioinnin järjestelmä edistää kestävä kehitystä, sillä siinä arvioidaan yhdennetysti talouden, yhteiskunnan ja ympäristön aloilla annettujen uusien säädösten tai poliittisten ehdotusten mahdollisia vaikutuksia.

Komission uudistetussa sosiaalisessa ohjelmassa esitettiin yhdennetty ja holistinen lähestymistapa ja useita poliittisia aloitteita eri politiikanaloilla³. Uudistetussa sosiaalisessa ohjelmassa korostettiin sitä, kuinka tärkeänä komissio pitää yhteiskuntiemme kestävä kehitystä, ja ilmoitettiin ”bruttokansantuotetta pidemmälle menevien” hyvinvointitavoitteiden määrittelystä.

Työllisyyden suuntaviivat ovat osa Euroopan työllisyysstrategiaa ja luovat puitteet sellaisten toimenpiteiden kehittämiseksi ja toteuttamiseksi, jotka noudattavat kestävä kehityksen

² Ensimmäinen raportti annettiin lokakuussa 2007: KOM(2007) 642 ja SEC(2007) 1416.

³ KOM(2008) 412, 2.7.2008.

strategian tavoitteita. EU esimerkiksi käyttää rakennerahastoja tukeakseen jäsenvaltioiden toimia, joilla edistetään vähähiilistä ja luonnonvaroja tehokkaasti käyttävää taloutta. Vähähiilisen talouden kehittäminen pidemmälle on myös ratkaiseva tekijä EU:n elpymisen käynnistymisen kannalta.

Yritysten sosiaalinen vastuu antaa yrityksille mahdollisuuden yhdistää taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristötavoitteet. Eurooppalaisten yritysten tiukempi sitoutuminen yritysten sosiaaliseen vastuuseen parantaa Euroopan valmiuksia kestäväan kehitykseen. Komissio ja useat EU:n jäsenvaltiot ovat tehostaneet pyrkimyksiään edistää yritysten sosiaalista vastuuta. Tässä yhteydessä korostetaan sidosryhmien välistä vuoropuhelua.

EU on edistynyt kestäväan kehityksen valtavirtaistamisessa myös ulkoisissa politiikoissaan, esimerkiksi vapaakauppasopimusten valmistelun yhteydessä toteutettujen kestäväan kehitykseen liittyvien vaikutusten arviointien ja ilmastonmuutokseen liittyvien toimien kautta.

Jäsenvaltiot ovat niin ikään kehittämässä innovatiivisia ratkaisuja, joilla on merkitystä kestäväan kehityksen ohjelmalle. Arvioitaessa poliittisia vaihtoehtoja on yhä yleisempää käyttää hiilen varjohintoja kasvihuonekaasupäästöistä yhteiskunnalle aiheutuvien kustannusten laskemiseksi. Ranska on sitoutunut investoimaan vuosien 2007–2013 koheesiopolitiikan varat hiilineutraalisti. Toinen esimerkki on ”hiilibudjettien” osoittaminen ministeriöille Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Yrityksissä käytettävä hiilikirjanpito on kehittynyt. Lisäksi useissa jäsenvaltioissa tehtyjen kokeiden tulokset osoittavat, että älykkäiden mittareiden käyttäminen voi pienentää energiankulutusta jopa 10 prosenttia. Eräät jäsenvaltiot ovat kehittäneet uusia energiakatselmusjärjestelmiä muun muassa taloudellisen tuen avulla. Tämä on auttanut selvästi pienentämään rakennusalan energiankulutusta. Ranskassa ”Grenelle de l'Environnement” käynnisti hallituksen, yritysmaailman ja kansalaisyhteiskunnan edustajien korkean tason keskustelun uusista toimenpiteistä kestäväan kehityksen tukemiseksi.

3. EU:N KESTÄVÄAN KEHITYKSEN STRATEGIAN EDISTYMINEN

Tässä jaksossa luodaan katsaus edistykseen, jota EU:n tasolla on saavutettu seitsemän päähaasteen ja monialaisten aiheiden osalta lokakuussa 2007 esitetyn edellisen raportin jälkeen. Tarkoituksena ei ole luetella toimia tyhjentävästi, vaan ainoastaan korostaa tärkeimpiä aloitteita kullakin alalla. Käytännön edistystä käsitellään tarkemmin myöhemmin syksyllä 2009 julkaistavassa Eurostatin indikaattoriraportissa, joka perustuu EU:n kestäväan kehityksen indikaattoreihin. Tähän tarkasteluun sisältyy jo joitakin kyseisen raportin⁴ alustavia tuloksia.

Ilmastonmuutos ja puhtaat energiamuodot

EU:n kasvihuonekaasupäästöt lisääntyivät vuosina 2000–2004, mutta kolmen viime vuoden suuntaus on ollut suotuisa ja Kioton pöytäkirjassa asetetun tavoitteen saavuttaminen on EU:ssa hyvällä mallilla. Jos maailmanlaajuisia ilmastonmuutospolitiikkoja ei kuitenkaan sovelleta nopeasti, koko maailman kasvihuonekaasupäästöt ovat vuonna 2020 vähintään 60 prosenttia suuremmat kuin vuonna 1990⁵. Vaikka uusiutuvien energiamuotojen osuus EU:n

⁴ Eurostatin kestäväan kehityksen indikaattoreita koskevat tiedot kattavat pääasiassa vuodet 2000–2007.

⁵ Tiedonantoon ”Kohti kattavaa ilmastopoliittista Kööpenhaminassa” liittyvä komission valmisteluasiakirja, SEC(2009) 101.

kokonaisenergiankulutuksesta on kasvanut nopeammin vuodesta 2002, se on edelleen kaukana vuodelle 2010 asetetusta 12 prosentin tavoitteesta.

Viime vuosina EU on ollut ilmastonmuutoksen vastaisen taistelun eturintamassa. Joulukuussa 2008 EU:n lainsäätäjä hyväksyi ilmasto- ja energiapaketin⁶, jossa asetetaan EU:lle kunnianhimoiset tavoitteet. EU sitoutui yksipuolisesti pienentämään kokonaispäästöjään 20 prosenttia vuoden 1990 tason alapuolelle vuoteen 2020 mennessä ja jopa 30 prosenttia siinä tapauksessa, että Kööpenhaminassa sovitaan joulukuussa 2009 kattavasta kansainvälisestä ilmastopimuksesta. EU asetti itselleen myös tavoitteen lisätä uusiutuvien energiamuotojen osuuden 20 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä. Paketin yhteydessä muutettiin EU:n päästökauppajärjestelmää koskevaa direktiiviä⁷ ja annettiin direktiivit hiilidioksidin talteenotosta ja varastoinnista⁸ sekä uusiutuvista energialähteistä⁹. Energiatieteiden koskeva paketti vahvistaa rakennuksia¹⁰ ja energiaa käyttävien tuotteiden¹¹ energiatahokkuutta koskevaa keskeistä lainsäädäntöä. Ekologista suunnittelua koskevan direktiivin soveltamisalan laajentaminen¹² energiaan liittyviin tuotteisiin kestävästä kulutuksesta ja tuotantoa / kestävästä teollisuustuotantoa koskevan toimintasuunnitelman¹³ mukaisesti lisää energiasäästöjä. Euroopan aluekehitysrahastoa (EAKR) koskevia sääntöjä on muutettu¹⁴ kestävästä energian tukemiseksi asuntotuotannossa, mikä lisää investointeja tällä alalla. Euroopan strateginen energiategnologia-suunnitelma¹⁵ (SET-suunnitelma) vauhdittaa kustannustehokkaiden vähähiilisten teknologioiden kehittämistä ja käyttöönottoa. Vuonna 2009 annettiin myös tiedonanto tieto- ja viestintätekniikan (TVT) hyödyntämisestä energiatahokkuuden parantamiseksi¹⁶.

Sopimus ilmasto- ja energiapaketista oli talouskriisin vuoksi merkittävä saavutus ja merkitsee EU:n suurta panosta pyrkimykseen saavuttaa kattava ilmastonmuutos sopimus Kööpenhaminassa. EU:n kasvihuonekaasupäästöt muodostavat kuitenkin ainoastaan pienen osan koko maailman päästöistä. Vaikka EU näyttäisi saavuttavan Kioton pöytäkirjan mukaiset kasvihuonekaasupäästöjensä pienentämistavoitteet, maailman hiilidioksidipäästöt ovat tällä hetkellä noin 40 prosenttia suuremmat kuin vuonna 1990, joka on Kioton perusvuosi¹⁷. On arvioitu, että maapallon keskilämpötilan nousun rajoittamiseksi enintään kahteen asteeseen suhteessa esiteollisella kaudella vallinneeseen tasoon maailman kasvihuonekaasupäästöjä on vähennettävä alle puoleen vuoden 1990 tasosta vuoteen 2050 mennessä¹⁸. Ilmastonmuutosta koskevien kansainvälisten neuvottelujen onnistunut loppuun saattaminen Kööpenhaminassa on olennainen tekijä maapallon pitkän aikavälin kestävästä tulevaisuudesta varmistamiseksi.

⁶ http://ec.europa.eu/environment/climat/climate_action.htm.

⁷ Direktiivi 2009/29/EY (EUVL L 140, 5.6.2009, s. 63).

⁸ Direktiivi 2009/31/EY (EUVL L 140, 5.6.2009, s. 114).

⁹ Direktiivi 2009/28/EY (EUVL L 140, 5.6.2009, s. 16).

¹⁰ KOM(2008) 780, 13.11.2008.

¹¹ KOM(2008) 778, 13.11.2008.

¹² KOM(2008) 399, 16.7.2008.

¹³ KOM(2008) 397, 16.7.2008.

¹⁴ Asetus (EY) N:o 397/2009 (EUVL L 126, 21.5.2009, s. 3).

¹⁵ KOM(2007) 723, 22.11.2007.

¹⁶ KOM(2009) 111, 12.3.2009.

¹⁷ "Prosperity without Growth? The transition to a sustainable economy." UK Sustainable Commission, 2009.

¹⁸ Kohti kattavaa ilmastopimusta Kööpenhaminassa, KOM(2009) 39, 28.1.2009.

Valkoisessa kirjassa ilmastonmuutokseen sopeutumisesta¹⁹ esitetään toimintakehys, jolla voidaan vähentää EU:n haavoittuvuutta ilmastonmuutoksen vaikutuksille. Siinä keskitytään sopeutumisen sisällyttämiseen EU:n tärkeimpiin politiikanaloihin ja toimenpiteisiin, tietopohjan luomiseen ja kansainvälisen yhteistyön tehostamiseen.

Kestävä liikenne

Vaikka BKT on kasvanut suhteellisesti enemmän kuin energiankulutus liikennealalla, liikenteen energiankulutus ja kasvihuonekaasupäästöt kasvavat edelleen. Vaikka henkilöliikenteen alalla on merkkejä liikennemäärien ja talouskasvun välisen yhteyden purkautumisesta, rahtiliikenne on kasvanut BKT:tä nopeammin. Liikenteestä aiheutuva melu ja ilmansaastuminen ovat yhä suuria ongelmia kaikkialla EU:ssa, ja niillä on vakavia terveysvaikutuksia.

Ilmasto- ja energiapaketin²⁰ yhteydessä EU on sitoutunut vuoteen 2020 mennessä hankkimaan 10 prosenttia liikenteessä kulutetusta polttoaineesta uusiutuvista energialähteistä (kuten biopolttoaineet, uusiutuva sähkö ja vety). Tähän tavoitteeseen liittyvät biopolttoaineiden sitovat kestävyyskriteerit, joista säädetään uusiutuvaa energiaa koskevassa direktiivissä²¹ ja polttoaineiden laatua koskevassa direktiivissä²².

Tärkeimpiin EU:n poliittisiin saavutuksiin sisältyvät ympäristön kannalta kestävää liikennettä koskevat aloitteet, joissa käsitellään liikenteen muuttamista ympäristöystävällisemmäksi²³, ulkoisten kustannusten sisällyttämistä hintoihin²⁴ ja rautatieliikenteen melun vähentämistä²⁵. Aloitteisiin sisältyy myös rekka-autojen ulkoiskustannusten sisällyttämismaksuja koskeva ehdotus²⁶. Huhtikuussa 2009 annettiin asetus, jossa vahvistetaan uusien henkilöautojen hiilidioksidipäästöille sitovat tavoitteet²⁷.

Muita saavutuksia ovat direktiivi puhtaiden ja energiatehokkaiden tieliikenteen moottoriajoneuvojen edistämisestä²⁸, toimintasuunnitelma älykkäiden liikennejärjestelmien käyttöönottamiseksi²⁹ ja uusien toimien käynnistäminen kaupunkiliikenteen vihreän kirjan pohjalta. Lisäksi päästiin sopimukseen ilmailun lisäämisestä EU:n päästökauppajärjestelmään vuodesta 2012 alkaen. Meriliikenteen alalla toimiin sisältyvät meriturvallisuuspaketti ja meriliikennestrategia vuoteen 2018 saakka³⁰.

Lisäksi on annettu ehdotukset uudesta direktiivistä renkaiden merkinnöistä³¹ ja asetuksesta, joka koskee renkaiden vierintämelua koskevia rajoituksia, vierintävastusta koskevia normeja ja rengaspaineiden valvontajärjestelmien käyttöä³².

¹⁹ Valkoinen kirja – Ilmastonmuutokseen sopeutuminen: kohti eurooppalaista toimintakehystä, KOM(2009) 147, 1.4.2009.

²⁰ http://ec.europa.eu/environment/climat/climate_action.htm.

²¹ Direktiivi 2009/28/EY (EUVL L 140, 5.6.2009, s. 16).

²² Direktiivi 2009/30/EY (EUVL L 140, 5.6.2009, s. 88).

²³ KOM(2008) 433, 8.7.2008.

²⁴ KOM(2008) 435, 8.7.2008.

²⁵ KOM(2008) 432, 8.7.2008.

²⁶ KOM(2008) 436, 8.7.2008.

²⁷ Asetus (EY) N:o 443/2009 (EUVL L 140, 5.6.2009, s. 1).

²⁸ Direktiivi 2009/33/EY (EUVL L 120, 15.5.2009, s. 5).

²⁹ KOM(2008) 886, 16.12.2008.

³⁰ KOM(2009) 8, 21.1.2009.

³¹ KOM(2008) 779, 13.11.2008.

Kehitettäessä EU:n liikennepolitiikkaa on tärkeää ottaa huomioon kaikki kestävyysosatekijät (kuten päästöt, melu, maankäyttö ja biologinen monimuotoisuus) ja käyttää toimien perustana koko liikennejärjestelmän kattavaa pitkän aikavälin visiota ihmisten ja tavaroiden kestäväälle liikkuvuudelle³³ sekä täydentäviä toimia EU:n, kansallisella ja alueellisella tasolla.

Kestävä kulutus ja tuotanto

Muutokset kestävässä kulutuksessa ja tuotannossa ovat melko vaihtelevia. Ympäristön tilan huonontumisen ja luonnonvarojen käytön sekä talouskasvun välisen yhteyden purkamisessa on saavutettu jonkin verran edistystä. Kulutusmallit, pääasiassa energiankulutuksen osalta, ovat kuitenkin kehittyneet selvästi epäsuotuisaan suuntaan, kun taas tuotantomallien kehityksessä on nähtävissä myönteisiä merkkejä.

Kestävän kulutuksen ja tuotannon ja kestävä teollisuuspolitiikan toimintaohjelma³⁴ auttaa parantamaan tuotteiden ympäristöominaisuuksia, lisäämään kestävämpien tuotteiden ja tuotantotekniikoiden kysyntää ja edistämään innovointia. Toimintaohjelman lisäksi annettiin ehdotuksia ekologista suunnittelua ja energiankulutusmerkintöjä koskevien direktiivien uudelleen laatimiseksi sekä ympäristömerkkiasetuksen ja EMAS-asetuksen tarkistamiseksi³⁵. Vähittäiskauppiaille on keskeinen rooli kuluttajien valintoihin vaikuttamisessa, ja vähittäiskaupan ekologisen jalanjäljen pienentämiseksi ja kuluttajille suunnatun tiedotuksen parantamiseksi on perustettu foorumi.

Ympäristöä säästävien julkisten hankintojen osalta merkittäviin poliittisiin aloitteisiin sisältyvät Energy Star -asetus³⁶ ja tiedonanto ympäristöä säästävistä julkisista hankinnoista³⁷. Tiedonannossa ehdotetaan jäsenvaltioille vapaaehtoista tavoitetta, jonka mukaan vuodesta 2010 alkaen 50 prosenttia kaikista hankintamenettelyistä olisi toteutettava ympäristöä säästävällä tavalla. Komission yksiköt ovat kehittäneet ympäristöä säästäviä julkisia hankintoja koskevat kriteerit kymmenelle ensisijaiselle tuote- ja palveluryhmälle (kuten liikenne, elintarvikkeet, rakentaminen, toimistolaitteet), ja jäsenvaltioita on pyydetty hyväksymään ne.

Ympäristöteknologioita koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpano on edistynyt samoin kuin ekoinnovaatioiden mittaamista koskeva työ. Tarkistetuissa ympäristönsuojeluun myönnettävää valtiontukea koskevissa suuntaviivoissa myönnetään ekoinnovaatioinvestoinneille 10 prosentin korotus enimmäistuki-intensiteettiin³⁸. Direktiivi ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi (IPPC-direktiivi)³⁹ on keskeinen väline kestävä kehityksen ja ekoinnovoinnin kannalta. Sitä vahvistetaan entisestään ehdotuksella direktiiviksi teollisuuden päästöistä⁴⁰.

³² KOM(2008) 316, 23.5.2008.

³³ Tiedonanto ”Kestävä tulevaisuus liikenteelle: kohti yhtenäistä, teknologiavetoista ja käyttäjystävällistä järjestelmää”, KOM(2009) 279, 17.6.2009.

³⁴ KOM(2008) 397, 16.7.2008.

³⁵ Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat jo päässeet sopimukseen ekologista suunnittelua koskevasta direktiivistä sekä ympäristömerkki- ja EMAS-asetuksista.

³⁶ Asetus (EY) N:o 106/2008 (EUVL L 39, 13.2.2008, s. 1).

³⁷ KOM(2008) 400, 16.7.2008.

³⁸ EUVL C 82, 1.4.2008, s. 1

³⁹ http://ec.europa.eu/environment/air/pollutants/stationary/ippc/key_impl.htm.

⁴⁰ KOM(2007) 844, 21.12.2007.

Vuonna 2008 EU:n uusi kemikaalilainsäädäntö REACH tuli voimaan ja uusi Euroopan kemikaalivirasto aloitti toimintansa. Kemikaalien luokittelua, merkintää ja pakkaamista koskevat uudet säännöt ovat niinkään tulleet voimaan.

Luonnonvarojen säilyttäminen ja hallinta

Veden ja ilman tilassa ja käytössä on tapahtunut myönteistä kehitystä, mutta ihmisen toiminta uhkaa edelleen biologista monimuotoisuutta ja luonnontilassa olevia alueita.

Luonnonvarojen kysyntä maailmassa kasvaa nopeasti ja jatkaa kasvuaan, sillä maailman väkiluvun odotetaan nousevan 9 miljardiin vuoteen 2050 mennessä. Ekologisella jalanjäljellä mitattuna arvioidaan, että tämä on 30 prosenttia enemmän kuin mitä maapallo voi ylläpitää pitkällä aikavälillä⁴¹.

Biologinen monimuotoisuus heikkenee kaikkialla maailmassa, eikä tämän suuntauksen kääntymisestä tai hiljentymisestä ole merkkejä. EU ei todennäköisesti pysty täyttämään vuodelle 2010 asetettua tavoitetta, joka koskee biologisen monimuotoisuuden häviämisen pysäyttämistä⁴². Euroopan kalakannat ovat olleet liikakalastettuja vuosikymmenten ajan⁴³. Ekosysteemipalvelujen vuotuinen häviäminen vastaa arviolta 50 miljardia euroa. Yhteenlasketut hyvinvoinnin menetykset ovat vuoteen 2050 mennessä arviolta 7 prosenttia suhteessa BKT:hen⁴⁴.

Edellisiin vuosiin verrattuna EU:n metsien ekosysteemit ovat vakaita, mutta niihin kohdistuu yhä enemmän haasteita, kuten myrskyt, tulipalot, tuholaiset ja muut ilmastonmuutokseen liittyvät haitalliset vaikutukset. Maaperän laatu heikkenee edelleen ilmastonmuutoksen myötä. Yleensä ottaen ekosysteemipalvelut ovat tässä yhteydessä tärkeitä, sillä ne auttavat myös lieventämään äärimmäisiä sääoloja ja vähentämään sään vaikutuksia sekä säilyttämään biologisen monimuotoisuuden.

EU:n aloitteisiin sisältyy EU:n raaka-aineita koskeva aloite⁴⁵, jossa ehdotetaan yhdenmukaista strategiaa raaka-aineiden saatavuutta koskeviin haasteisiin vastaamiseksi, mukaan lukien toisioraaka-aineet, joita voidaan hankkia EU:ssa lisääntyneen ja parantuneen kierrätyksen kautta. YK:n ympäristöohjelma ja komissio perustivat marraskuussa 2007 luonnonvarojen kestävästä käytöstä käsittelevän kansainvälisen paneelin⁴⁶. On laadittu siementen ja kasvien lisäysaineiston kaupan pitämistä koskevaa uutta lainsäädäntöä, jolla pyritään osaltaan pysäyttämään biologisen monimuotoisuuden heikkeneminen⁴⁷.

Tarkistettu jättopolitiikan puitedirektiivi⁴⁸ on merkittävä ponnahduslauta EU:n siirtymiselle kohti aineellisten resurssien parempaa hallinnointia ja resurssien tehokkaampaa käyttöä. Siinä

⁴¹ WWF, Living Planet Report, 2008.

⁴² Väliarviointi biologista monimuotoisuutta koskevan EY:n toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta, KOM(2008) 864, 16.12.2008.

⁴³ Vihreä kirja: Yhteisen kalastuspolitiikan uudistus, KOM(2009) 163, 22.4.2009.

⁴⁴ TEEB (2008) ”Ekosysteemien ja biologisen monimuotoisuuden taloudelliset näkökohdat” – Väliarvointi biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (CBD) yhdeksännelle osapuolikokoukselle (COP9), ja väliarviointi biologista monimuotoisuutta koskevan EY:n toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta (KOM(2008) 864) sekä EPRG (tulossa vuonna 2009).

⁴⁵ KOM(2008) 699, 4.11.2008.

⁴⁶ www.unep.fr/scp/rpanel/.

⁴⁷ http://ec.europa.eu/food/plant/propagation/conservation_varieties/index_en.htm.

⁴⁸ Direktiivi 2008/98/EY (EUVL L 312, 22.11.2008, s. 3).

selvennetään peruskäsitteitä kuten jätehierarkia, jätteen syntymisen ehkäiseminen ja elinkaariajattelu. Direktiivissä säädetään merkittävät tavoitteet jätteen kierrätykselle vuodelle 2020: 50 prosenttia kotitalousjätteistä ja 70 prosenttia rakennus- ja purkujätteestä on kierrätettävä.

Jäsenvaltiot ovat toteuttaneet erityisiä toimia biologisen monimuotoisuuden suojelemiseksi panemalla täytäntöön lintu- ja luontotyyppidirektiivit. Natura 2000 -verkosto ei kuitenkaan ole vielä valmis eikä myöskään lajien ja luontotyyppien asianmukaista hallinnointia ole järjestetty.

Vesihuollon alalla keskeisiin toimiin sisältyy vesihuollon puitedirektiivin sekä veden niukkuutta ja kuivuutta koskevan yhteisön politiikan täytäntöönpanon jatkaminen⁴⁹. Direktiivin tavoitteena on kaikkien vesistöjen hyvän tilan saavuttaminen vuoteen 2015 mennessä. Tämä luo merkittävän haasteen, sillä on todettu, että suurin osa EU:n vesistöistä ei todennäköisesti pysty täyttämään direktiivin tavoitteita, jos toimenpiteisiin ei ryhdytä. Vesihuollon puitedirektiiviä on täydennetty direktiivillä, jossa vahvistetaan ympäristölaatumormit useille prioriteettikemikaaleille⁵⁰.

Lokakuussa 2007 käynnistetyssä yhdenmukaisessa meripolitiikassa luodaan yhteiset puitteet kaikille EU:n meripolitiikkaa koskeville kysymyksille ja otetaan käyttöön laaja-alaisia välineitä sen varmistamiseksi, että meriympäristön (valtameret, meret ja rannikot) käyttö on aidosti kestävä. Meripolitiikan alakohtaisissa aloitteissa on saavutettu merkittävää edistystä⁵¹. Pohjoisen jäämeren, Itämeren ja Välimeren merialtaita koskevissa strategioissa käsitellään näiden vesialueiden erityishaasteita.

Yhteisen kalastuspolitiikan uudistusta koskevassa vihreässä kirjassa⁵² esitetään yhteenvedo Euroopan kalastusalan tilasta ja analysoidaan nykyistä kalastuspolitiikkaa. Sillä herätetään julkista keskustelua siitä, kuinka kalastuksen pitkän aikavälin kestävyys ja elinkelpoisuus voidaan varmistaa.

Kansanterveys

Terveyden yleinen kehitys EU:ssa on melko vaihtelevaa. Euroopan kansalaisten terveiden elinvuosien odotettu määrä nousee hitaasti mutta varmasti. Terveyden parantuminen näkyy kroonisiin sairauksiin ja itsemurhiin kuolleiden määrän vähenemisenä. Myös vakavat työtapaturmat ovat vähentyneet. Ilmansaasteille altistuminen on kuitenkin yleisempää, ja myrkyllisiä kemikaaleja tuotetaan enemmän. Lisäksi ilmenee uusia haasteita.

EU:n terveysstrategian⁵³ hyväksyminen lokakuussa 2007 loi kokonaisvaltaisen lähestymistavan, jolla voidaan saavuttaa edistystä ja kestävyyttä EU:n kansalaisten elämässä.

⁴⁹ KOM(2007) 414, 18.7.2007, http://ec.europa.eu/environment/water/quantity/scarcity_en.htm.

⁵⁰ Direktiivi 2008/105/EY (EUVL L 384, 24.12.2008, s. 84).

⁵¹ Meristrategian puitedirektiivi (direktiivi 2008/56/EY, EUVL L 164, 25.6.2008, s. 19), eurooppalainen strategia merien ja merenkulkualan tutkimusta varten (KOM(2008) 534, 3.9.2008), esteetön eurooppalainen meriliikennealue (KOM(2009) 10, 21.1.2009), tiedonanto merituulivoimasta (KOM(2008) 768, 13.11.2008), valkoinen kirja ilmastonmuutokseen sopeutumisesta (KOM(2009) 147, 1.4.2009) ja laivanromutustoimintaa koskeva strategia (KOM(2008) 767, 19.11.2008).

⁵² KOM(2009) 163, 22.4.2009, <http://ec.europa.eu/fisheries/reform/>.

⁵³ KOM(2007) 630, 23.10.2007.

Toimiin hyvän terveyden edistämiseksi, terveyserojen pienentämiseksi ja suojan parantamiseksi terveysuhkia vastaan on sisällytynyt toimenpiteitä merkittäviä ja kroonisia sairauksia kuten syöpää ja harvinaisia sairauksia vastaan. Useissa poliittisissa aloitteissa keskityttiin mielenterveyteen, alkoholiin, liikalihavuuteen, tupakkaan sekä hiv:n/aidsin torjuntaan. Euroopan yhteisön terveysindikaattorit (ECHI)⁵⁴, esimerkiksi terveiden elinvuosien indikaattori, antavat tietoa terveydentilasta sekä elämäntapoihin liittyvistä terveyteen vaikuttavista tekijöistä ja ympäristösaastumisesta.

Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat hyväksyneet torjunta-aineiden kestäväää käyttöä koskevat uudet lainsäädännölliset puitteet⁵⁵. Niillä parannetaan merkittävästi ympäristönsuojelua ja turvallisuutta. Nykyistä yhteisön kasvinterveysjärjestelmää ollaan parhaillaan arvioimassa ja päivittämässä⁵⁶.

Rehun lisäaineiden hyväksymistä koskeva EU:n uusi järjestelmä⁵⁷ on yksi liikkeellepanevista voimista innovoinneille rehualalla ja rehuhyötysuhteiden parantamiselle. Toimintasuunnitelma, jolla pannaan täytäntöön uusi eläinten terveyttä koskeva strategia⁵⁸, sisältää useita aloitteita eläinten terveyttä ja kansanterveyttä koskevien standardien kestävään korkean tason säilyttämiseksi. Eläinten suojelua ja hyvinvointia koskevat toimenpiteet ovat edistyneet.

Komissio edistää terveyttä myös EU:n rahoittamilla tutkimuspalveluilla ja sähköisillä terveydenhuoltopalveluilla, esimerkiksi edistämällä tieto- ja viestintäteknologian käyttöä Euroopan terveydenhuoltojärjestelmissä.

Komissio käynnisti vuonna 2009 nuorten terveyskampanjan, jonka tavoitteena on parantaa nuorten terveyttä ja hyvinvointia. Komissio myös jatkoi Maailman terveysjärjestön (WHO) kanssa työtä, joka koskee esimerkiksi ilmastonmuutosta, sisäilman laatua, tupakoinnin torjuntaa ja vammojen ehkäisyä.

Sosiaalinen osallisuus, väestötiede ja maahanmuutto

Työttömien kotitalouksien määrä, tuloerot ja pitkäaikaistyöttömyys ovat kaikki vähentyneet, mutta työssä käyvien köyhien määrä ja yleinen köyhyysriski eivät ole muuttuneet. Tavoite, jonka mukaan vähintään puolet iäkkäämmistä työntekijöistä käy työssä vuoteen 2010 mennessä, saavutetaan todennäköisesti. Sen sijaan tavoitteena olevaa keskimääräisen eläkeiän lykkäämistä 65 vuoden ikään vuoteen 2010 mennessä ei todennäköisesti saavuteta. Väestönkehityksen perusteella työikäisen väestön määrä 27 jäsenvaltion EU:ssa alkaa laskea vuoteen 2013 mennessä, ja se laskee vuoteen 2050 mennessä noin 39 miljoonalla (12 %) vuoden 2008 tasosta⁵⁹.

Tärkeänä haasteena on käyttää Euroopan väestöpotentiaalia parhaalla mahdollisella tavalla työllisyysasteiden ja tuottavuuden nostamiseksi sekä maahanmuuttajien kotouttamiseksi onnistuneesti. Maahanmuuttajien syrjinnän torjumiseksi on toteutettava lisätoimia.

⁵⁴ http://ec.europa.eu/health/ph_information/dissemination/echi/echi_en.htm.

⁵⁵ <http://ec.europa.eu/environment/ppps/home.htm>.

⁵⁶ http://ec.europa.eu/food/plant/strategy/index_en.htm.

⁵⁷ http://ec.europa.eu/food/food/animalnutrition/feedadditives/comm_register_feed_additives_1831-03.pdf.

⁵⁸ http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/strategy/actionplan_en.htm.

⁵⁹ Lähde: Eurostat.

Lokakuussa 2008 annettu komission suositus työmarkkinoilta syrjäytyneiden aktiivisen osallisuuden edistämiseksi on yksi poliittisista edistysaskeleista. Jäsenvaltioiden uudistuksia sosiaalisen osallisuuden ja sosiaalisen suojelun aloilla on edistetty avoimella koordinoitijärjestelmällä. EU:n rakennerahastoista tuetaan jäsenvaltioita niiden ponnisteluissa köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi. Vuosina 2007–2013 tähän tarkoitukseen on osoitettu noin 10 miljardia euroa.

Toinen väestörakennetta koskeva kertomus⁶⁰ julkaistiin Euroopan väestöfoorumien yhteydessä vuonna 2008. Eurooppalainen perheallianssi ja uusi demografisia kysymyksiä käsittelevä neuvoo-antava ryhmä perustettiin.

Väestön ikääntymistä koskevassa komission vuoden 2009 kertomuksessa⁶¹ tarkastellaan yksityiskohtaisesti väestön ikääntymisen taloudellisia ja budjettivaikutuksia pitkällä aikavälillä vuoteen 2060 saakka.

Osana toimintasuunnitelmaa, joka koskee hyvää vanhuutta tietoyhteiskunnassa, hyväksyttiin tietotekniikka-avusteista asumista (*ambient assisted living*) koskeva toimintaohjelma⁶². Ohjelmaan on osoitettu varoja noin 150 miljoonaa euroa.

Maahanmuuton alalla EU pyrkii myös parantamaan maahanmuuttovirtojen hallinnointia, koordinoimaan kansallisia kotouttamispolitiikkoja ja torjumaan laitonta maahanmuuttoa. Osana laillista maahanmuuttoa koskevan toimintapolitiittisen suunnitelman täytäntöönpanoa on annettu lainsäädäntöehdotuksia maahanpääsymenettelyjen ja -kriteerien sekä kolmansien maiden kansalaisten tiettyjen ryhmien oikeuksien yhdenmukaistamiseksi⁶³. EU:n sininen kortti erittäin päteville maahanmuuttajille on otettu käyttöön⁶⁴. Laittoman maahanmuuton torjuntaa on tehostettu antamalla palauttamista koskeva direktiivi ja direktiivi, jossa säädetään maassa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työnantajiin kohdistettavista seuraamuksista⁶⁵.

On laadittu politiikantekijöille ja käytännön työtä tekeville tarkoitettu kotouttamisen käsikirja sekä kotouttamisasiat yhteen kokoava EU:n verkkosivusto⁶⁶ ja perustettu Euroopan kotouttamisfoorumi. Jäsenvaltioiden toteuttamia toimia tuetaan Euroopan kotouttamisrahastosta, johon on osoitettu 825 miljoonaa euroa vuosille 2007–2013.

Euroopan yhteistä maahanmuuttopolitiikkaa koskeva tiedonanto⁶⁷ ja Euroopan maahanmuutto- ja turvapaikkasopimus⁶⁸ luovat perustan johdonmukaiselle lähestymistavalle tulevaisuudessa. Lisäksi Eurooppa-neuvosto on päättänyt järjestää vuosittain keskustelun maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikoista kesäkuusta 2010 alkaen.

Maailmanlaajuinen köyhyys ja kestävän kehityksen haasteet

⁶⁰ SEC(2008) 2911, 21.11.2008.

⁶¹ KOM(2009) 180, 29.4.2009,

http://ec.europa.eu/economy_finance/thematic_articles/article14761_en.htm.

⁶² Päätös N:o 742/2008/EY (EUVL L 201, 30.7.2008, s. 49).

⁶³ Direktiivi 2009/50/EY (EUVL L 155, 18.6.2009, s. 17), KOM(2007) 638, 23.10.2007.

⁶⁴ Direktiivi 2009/50/EY (EUVL L 155, 18.6.2009, s. 17).

⁶⁵ Direktiivi 2009/52/EY (EUVL L 168, 30.6.2009, s. 24).

⁶⁶ <http://ec.europa.eu/ewsi/en/index.cfm>.

⁶⁷ KOM(2008) 359, 17.6.2008.

⁶⁸ Neuvoston asiakirja 13440/08; komission tiedonanto KOM(2009) 266, 10.6.2009.

Vuonna 2007 rekisteröity julkisen kehitysavun laskeva suuntaus kääntyi EU:ssa vuonna 2008. Nousevasta suuntauksesta huolimatta tulevien vuosien näkymät ovat melko ongelmalliset, sillä monet jäsenvaltiot ovat kaukana vuoden 2010 yksilöllisistä tavoitteistaan⁶⁹. Useimmissa muissa indikaattoreissa, jotka liittyvät kaupan globalisoitumiseen, kestävän kehityksen rahoittamiseen ja globaaliin resurssien hallintaan, suuntaus on suotuisa.

On erittäin tärkeää, että kolmannet maat osallistuvat kumppaneina maailmanlaajuisiin kestävän kehityksen haasteisiin vastaamiseen. EU jatkaa yhteistyötä kolmansien maiden ja alueiden kanssa sekä kahdenvälisesti että monenvälisten prosessien puitteissa, kuten G8, YK:n kestävän kehityksen toimikunta (CSD), YK:n ympäristöohjelma (UNEP) ja muut merkitykselliset YK:n elimet ja OECD. CSD:n kokouksessa toukokuussa 2009 sovittiin, että pitkän aikavälin elintarviketurvan saavuttamiseksi tulevaisuudessa politiikoissa on otettava huomioon ympäristönäkökohdat, kuten maatalouden vedentarve, metsien hävittäminen, maaperän pilaantuminen ja tarve sopeutua ilmastonmuutokseen, ja käytettävä tieteesen perustuvia lähestymistapoja ja paikallista tietämystä.

Useiden maiden, erityisesti Brasilian, Kiinan, Intian, Venäjän, Meksikon ja Etelä-Afrikan, kanssa on aloitettu korkean tason vuoropuhelu ympäristöasioista. Samanlaista vuoropuhelua käydään jo Australian, Kanadan, Japanin ja Yhdysvaltojen kanssa. Laajempia yhteistyökehyksiä on kehitetty useiden maiden kanssa, esimerkiksi Intian ja Kiinan. Lisäksi Karibian AKT-valtioiden foorumin, Tyynenmeren saarten foorumin ja Afrikan unionin kanssa on sovittu ilmastonmuutosta koskevista yhteisistä julistuksista, ja AKT-valtioiden ja EU:n yhteinen julistus on allekirjoitettu.

Vuoropuhelu ja yhteistyö Euroopan naapuruuspolitiikan piiriin kuuluvien kumppaneiden kanssa edistää kestäviä kehitystavoitteita. Tältä osin alueellista yhteistyötä on vahvistettu Välimeren unionilla, Mustanmeren synergialla ja itäisellä kumppanuudella.

Kehitysyhteistyön alalla aloitteisiin, joilla edistetään kestävän kehityksen tavoitteita, kuuluvat tiedonanto EU:n tukistrategiasta kehitysmaiden katastrofiriskin vähentämiseksi⁷⁰, eurooppalainen strategiakehys kansainvälistä tiede- ja teknologiayhteistyötä varten⁷¹, valmisteluasiakirja ympäristönäkökohtien sisällyttämisestä kehitysyhteistyöhön ("*Improving environmental integration in development cooperation*")⁷² ja metsälainsäädännön soveltamisen valvontaa, metsähallintoa ja puukauppaa (FLEGT) koskevan aloitteen puitteissa tehdyt sopimukset. Näihin sopimuksiin sisältyvät Kongon tasavallan kanssa tehty vapaaehtoinen kumppanuussopimus ja neuvottelut useiden muiden maiden kanssa.

Koulutus

Alhaisen koulutustason yleisyys on vähentynyt kaikissa ikäryhmissä. Elinikäiseen oppimiseen liittyviin toimiin osallistuvien henkilöiden määrä ei kuitenkaan lisääntynyt eikä koulunkäynnin varhain päättävien henkilöiden määrä vähene riittävän nopeasti erityistavoitteiden saavuttamiseksi.

Koulutus muodostaa kestävän kehityksen olennaisen perustan. Komissio kannustaa jäsenvaltioita niiden pyrkimyksissä kehittää enemmän strategisia lähestymistapoja tiedon ja

⁶⁹ KOM(2009) 160, 8.4.2009.

⁷⁰ KOM(2009) 84, 23.2.2009.

⁷¹ KOM(2008) 588, 24.9.2008.

⁷² SEC(2009) 555, 21.4.2009.

hyvien käytäntöjen jakamiseen, jotta edistetään kestävästä kehitystä tukevaa koulutusta. Komission tekemä inventaari innovatiivisista käytännöistä jäsenvaltioissa ja ETA-valtioissa korostaa kestävästä kehitystä tukevan koulutuksen merkitystä⁷³.

Komission ”Ajantasaiset strategiset puitteet eurooppalaiselle koulutusyhteistyölle”⁷⁴ ohjaavat Euroopan tason yhteistyötä tällä alalla vuoteen 2020 saakka. Elinikäisen oppimisen ohjelma vuosiksi 2007–2013 on ensisijainen väline koulutusjärjestelmien roolin kehittämisessä.

Tutkimus ja kehitys

Eurostatin tietojen mukaan T&K-bruttomenot osuutena BKT:stä pienenevät 1,85 prosentista 1,83 prosenttiin vuosien 2000 ja 2007 välillä. Tämä indikaattori osoittaa, että ollaan jäämässä jälkeen EU:n tavoitteesta, joka on 3 prosenttia vuoteen 2010 mennessä.

Yksi tutkimuksen ja teknologian kehittämisen seitsemännen puiteohjelman (2007–2013) tärkeimmistä tavoitteista on edistää kestävästä kehitystä. Vuosina 2007 ja 2008 noin 44 prosenttia tutkimusyhteistyöhön myönnetystä kokonaisbudjetista osoitettiin kestävään kehitykseen liittyviin hankkeisiin. Myös kaksi seitsemännen puiteohjelman yhteydessä perustetuista yhteisistä teknologia-aloitteista, ”Clean Sky” -aloite sekä vetyä ja polttonennoja koskeva aloite, liittyy kestävyteen. EU:n kokonaisrahoitusosuus on 1,3 miljardia euroa. Lisäksi komissio ehdotti Euroopan talouden elvytyssuunnitelmassa kolmea suurta julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuutta, joissa on kyse kolmesta kestävyden kannalta keskeisestä aiheesta: vähäpäästöiset ajoneuvot, energiatehokkaat rakennukset ja tulevaisuuden tehtaot. Komissio pyrkii varmistamaan, että eurooppalainen tutkimusalue suhtautuu myönteisesti kestävästä kehityksen tavoitteisiin. Haasteena on rakentaa lupaavien ensiaskelten varaan ja lisätä tutkimuksen vaikutusta kestävään kehitykseen.

Rahoitusvälineet ja taloudelliset välineet

Koheesiopolitiikan alalla EU investoi toimiin, joilla edistetään kestävästä kehitystä yhdistämällä kestävään kehitykseen liittyviä aloitteita kansallisiin ja alueellisiin kehitysstrategioihin. Ohjelmakaudella 2007–2013 tällä tavoin on tuettu keskeisiä haasteita ja monialaisia aiheita. Esimerkiksi kaudella 2007–2013 koheesiopolitiikan 347 miljardin euron kokonaisvaroista 105 miljardia eli 30 prosenttia käytetään ympäristöön. Koheesiopolitiikalla edistetään myös toimintamenetelmien kehittämistä, kuten ohjelmasuunnittelua ja monitasoista hallintoa, jotka tukevat kestävästä kehitystä ohjelmien hallinnointirakenteissa ja kannustavat alueita tavoittelemaan kestävästä kehitystä.

EU:n kestävästä kehityksen strategian tavoitteet ja periaatteet on yhdenmääntävä vielä paremmin koheesiopolitiikkaan, jotta sillä pystytään vastaamaan EU:n kohtaamiin uusiin kestävästä kehityksen haasteisiin, esimerkiksi väestörakenteen muutokseen ja ilmastonmuutokseen liittyviin haasteisiin. Koheesiopolitiikan avulla voidaan sekä lieventää muutosta, erityisesti tukemalla siirtymistä vähähiiliseen talouteen, että auttaa sopeutumaan siihen.

Komissio on valtavirtaistanut ympäristölle haitallisten tukien asteittaista poistamista alakohtaisissa politiikoissaan, esimerkiksi kalastuspolitiikan uudistuksen kautta ja osana yhteisen maatalouspolitiikan terveystarkastusta.

⁷³ http://ec.europa.eu/education/more-information/doc/sustdev_en.pdf.

⁷⁴ KOM(2008) 865 lopullinen, 16.12.2008; hyväksytty Eurooppa-neuvoston päätelmissä 12.5.2009.

Komissio on myös antanut uudet suuntaviivat valtiontuesta ympäristönsuojelulle⁷⁵. Näissä suuntaviivoissa luodaan tasapaino suurempien ympäristöhyötyjen tuottamisen ja kilpailun vääristymisen minimoimisen välille, mikä auttaa jäsenvaltioita ottamaan käyttöön oikeita poliittisia välineitä ja rahoittamaan ekoinnovointia.

Julkinen kuuleminen, joka aloitettiin vuonna 2007 annetulla vihreällä kirjalla markkinapohjaisista ohjauskeinoista ympäristöä ja asiaan liittyviä toimintapoliittisia tarkoituksia varten, osoitti, että on huomattavasti kiinnostusta jatkaa markkinapohjaisten ohjauskeinojen käyttöä⁷⁶.

4. KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ KOSKEVAT TULEVAT TOIMENPITEET

Nyt kun EU:n kestävän kehityksen strategiaa on pantu täytäntöön kolme vuotta, on aika tarkastella, kuinka strategiaa voitaisiin jatkaa tulevaisuudessa.

EU:n tasolla kestävää kehitystä edistetään ja seurataan pääasiassa EU:n yksittäisten politiikanalojen yhteydessä, ja itse strategialla on merkittävä rooli kestävän kehityksen yleisen tavoitteen edistämiseksi. EU:n kestävän kehityksen strategia on vaikuttanut olennaisella tavalla kestävän kehityksen strategioiden kehittämiseen kansallisella ja alueellisella tasolla. Tällä hetkellä lähes kaikilla EU:n jäsenvaltioilla on oma kansallinen kestävän kehityksen strategiansa parasta käytäntöä koskevien kansainvälisten suositusten mukaisesti⁷⁷. Näitä kansallisia strategioita analysoidaan yksityiskohtaisesti alueiden komitean tilaamassa, äskettäin julkaistussa tutkimuksessa⁷⁸.

Eri sidosryhmien on ollut vaikea ymmärtää, miksi EU:n tasolla on olemassa useita monialaisia prioriteettistrategioita kuten kasvua ja työllisyyttä koskeva Lissabonin strategia ja EU:n kestävän kehityksen strategia. Muita esimerkkejä monialaisista strategioista ovat ilmastonmuutos- ja energiapaketti sekä yhdenmety meripolitiikka. Lissabonin strategia on dynaaminen strategia, jossa on otettu huomioon kestävyys (ilmastonmuutos, energia, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys). EU:n kestävän kehityksen strategia on pitkän aikavälin strategia, joka luo hyvät puitteet pitkän aikavälin kehityksen ohjaamiselle ja raportoinnille sekä tulevaisuuteen suuntautuvan kestävyyttä koskevan pohdiskelun edistämiseksi, mutta se edellyttää myös lyhyen aikavälin toimia. Monialaisten strategioiden yhdistäminen ei kuitenkaan näytä mahdolliselta, koska ne täyttävät eri tehtäviä. Kestävän kehityksen strategian ja Lissabonin strategian täydentävään luonteeseen viitattiin uudistetussa EU:n kestävän kehityksen strategiassa⁷⁹. Voi kuitenkin olla mahdollista selventää entisestään EU:n kestävän kehityksen strategian erityistä roolia suhteessa muihin EU:n strategioihin ja tehostaa sitä sen mukaisesti.

⁷⁵ EUVL C 82, 1.4.2008, s. 1

⁷⁶ SEC(2009) 53, 16.1.2009.

http://ec.europa.eu/environment/enveco/pdf/analyse_doc.pdf.

⁷⁷ Kansallisten kestävän kehityksen strategioiden koordinoijat ovat linkki EU:n kestävän kehityksen strategian ja kansallisten strategioiden välillä. Euroopan kestävän kehityksen verkosto helpottaa hyvien käytäntöjen ja kokemusten vaihtoa jäsenvaltioiden kanssa. Tietoja kansallisista kestävän kehityksen strategioista on saatavilla verkoston verkkosivuilla osoitteessa <http://www.sd-network.eu/?k=country%20profiles>.

⁷⁸ *Contributions of the Regional and Local Authorities to Sustainable Development Strategies*, alueiden komitea, 2009 (laatija: RIMAS).

⁷⁹ Euroopan unionin neuvoston 9.6.2006 laatima asiakirja N:o 19117/06.

Tässä yhteydessä voitaisiin strategian seurantaan liittyen harkita seuraavia seikkoja:

- (1) Suurempi synergia kasvua ja työllisyyttä koskevan Lissabonin strategian, jota tarkastellaan uudelleen vuonna 2010, ja muiden EU:n monialaisten strategioiden kanssa. Strategioiden kattamat politiikanalat ja niiden seuranta voitaisiin koordinoita ja nivoa toisiinsa paremmin.
- (2) Kestävän kehityksen strategiaa voitaisiin tehostaa entisestään tai vaihtoehtoisesti keskittyä strategiassa sen kokonaisvaltaiseen luonteeseen ja luoda yleiset puitteet poliittiselle päätöksenteolle vuonna 2006 vahvistettujen pääperiaatteiden mukaisesti.
- (3) Strategia voisi helpottaa jäsenvaltioissa sovellettavia innovatiivisia lähestymistapoja koskevien parhaiden käytänteiden vaihtamista.
- (4) Tehokkaamman seurannan ja täytäntöönpanon varmistamiseksi jäsenvaltioissa Lissabonin strategiassa käytettyjä mekanismeja voitaisiin käyttää myös EU:n kestävän kehityksen strategian täytäntöönpanon valvonnassa. Niihin sisältyisi yhteisesti määritettyjä tavoitteita, mittausvälineitä (indikaattorit, suuntaviivat), vertailuanalyysi (jäsenvaltioiden saavuttamien tulosten vertailu) ja parhaiden käytänteiden jäljittely niiden toistamiseksi ja parantamiseksi. Olisi mahdollista määrittää molempia strategioita tukevia toimenpiteitä, joilla on näkyvä myönteinen vaikutus kasvuun, työllisyyteen ja ympäristöön. Pääteemana voisi olla ekoinnovoinnin, luonnonvarojen tehokkaan käytön ja vihreän kasvun valtavirtaistaminen.
- (5) Kestävän kehityksen strategian seuranta perustuu kestävän kehityksen indikaattoreihin, joita Eurostat koordinoi. Kestävän kehityksen indikaattorit muodostavat kattavan seurantavälineen, vaikka joitakin tärkeitä indikaattoreita on vielä kehitettävä. Kestävän kehityksen indikaattoreiden ja kestävän kehityksen haasteita koskevien tärkeiden tietojen täydentämiseksi tehokkaammin komissio tarkastelee parhaillaan mahdollisuuksia kehittää kestävän kehityksen tulostaulu.
- (6) Esiin nousee sellaisia uusia kestävän kehityksen haasteita, jotka eivät tällä hetkellä sisälly EU:n kestävän kehityksen strategiaan tai joita käsitellään strategiassa vain vähän. Näitä ovat esimerkiksi energiavarmuus, sopeutuminen ilmastonmuutokseen⁸⁰, elintarviketurva, maankäyttö, julkisen rahoituksen kestävyys ja kestävän kehityksen ulkoinen ulottuvuus. Ulkoisen ulottuvuuden osalta etusijalle olisi edelleen asetettava ilmastonmuutos ja energia sekä vuosituhannen kehitystavoitteiden saavuttaminen.

Strategiassa voitaisiin keskittyä erityisesti EU:n pitkän aikavälin tavoitteisiin avainaloilla. Tällaisia tavoitteita ovat varsinkin seuraavat:

- Myötävaikuttaminen nopeaan siirtymiseen vähähiiliseen ja tuotantopanoksia säästävään talouteen energiaa ja luonnonvaroja tehokkaasti käyttävien teknologioiden ja kestävän liikenteen perusteella sekä siirtymiseen kohti kestävästä kulutuskäyttäytymistä.

⁸⁰ KOM(2009) 147, 1.4.2009.

- Ympäristötoimien tehostaminen biologisen monimuotoisuuden, veden ja muiden luonnonvarojen suojelemiseksi. Biologisen monimuotoisuuden tuhoutuminen jatkuu todistettavasti huolestuttavaan tahtiin. Ekosysteemien pilaantuminen ei pelkästään heikennä meidän elämämme ja tulevien sukupolvien elämän laatua vaan se myös muodostaa esteen kestäväälle, pitkän aikavälin taloudelliselle kehitykselle.
- Sosiaalisen osallisuuden edistäminen. Talouskriisi uhkaa vaikuttaa pahiten yhteiskunnassa heikoimmassa asemassa oleviin, ja jos tehokkaita toimenpiteitä ei toteuteta, he voivat joutua kärsimään kriisin vaikutuksista pisimpään.
- Kestävän kehityksen kansainvälisen ulottuvuuden vahvistaminen ja maailmanlaajuisen köyhyyden torjunnan tehostaminen.

5. PÄÄTELMÄT

Tässä tiedonannossa tarkastellaan EU:n politiikassa saavutettua edistymistä EU:n kestävän kehityksen strategian piiriin kuuluvilla aloilla ja tuodaan esille kestävään kehitykseen liittyviä kysymyksiä pohdintaa ja keskusteluja varten. Katsauksessa korostetaan sitä, että huolimatta huomattavista ponnisteluista kestävää kehitystä tukevien toimien sisällyttämiseksi EU:n tärkeimpiin politiikanaloihin, kestävä kehitys vastaisia suuntauksia on edelleen nähtävissä, ja EU:n on vielä tehostettava työtään. Kuten ilmastonmuutos esimerkkinä osoittaa, toimenpiteisiin ryhtyminen varhain tuo enemmän etuja aikaisemmin ja pienemmällä kustannuksella kuin myöhäinen toiminta.

On syytä huomata, että Euroopan talous- ja sosiaalikomitea laatii parhaillaan syksyllä 2009 julkaistavaa valmistelevaa lausuntoa EU:n kestävän kehityksen strategian tulevaisuudesta. Tämä lausunto voi tuoda lisäpanoksen keskusteluihin.

Nämä ja muut tekijät sekä sidosryhmien aktiivinen osallistuminen auttavat tekemään tulevaisuudessa päätöksen siitä, olisiko käynnistettävä EU:n kestävän kehityksen strategian perusteellinen uudelleentarkastelu, kuten alun perin ennakoitiin vuonna 2006. Tällainen uudelleentarkastelu voisi luoda perustan EU:n kestävän kehityksen strategian tehostamiseksi, sillä EU:n päätöksenteossa olevan roolin määrittämiseksi selvemmin, sen keskittämiseksi aloihin, joilla edistystä tarvitaan eniten, ja sen hallintotavan parantamiseksi.

SV

SV

SV

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 24.7.2009
KOM(2009) 400 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

**Hållbar utveckling som ett genomgående inslag i EU:s politik:
2009 års genomgång av Europeiska unionens strategi för hållbar utveckling**

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

**Hållbar utveckling som ett genomgående inslag i EU:s politik:
2009 års genomgång av Europeiska unionens strategi för hållbar utveckling**

1. INLEDNING

En hållbar utveckling är såsom fastslås i fördraget det övergripande långsiktiga målet för EU. Europeiska unionens strategi för hållbar utveckling (nedan kallad *EU:s hållbarhetsstrategi*) bildar i sin reviderade form från 2006 ramen för en långsiktig hållbarhetsvision där ekonomisk tillväxt, social sammanhållning och miljöskydd går hand i hand och ömsesidigt stöttar varandra.

Under de senaste åren har Europeiska unionen gjort målet om hållbar utveckling till ett genomgående inslag i en lång rad politikområden. EU har, kan det framhållas, internationellt tagit på sig en ledarroll i kampen mot klimatförändringen och är beslutet att främja en koldioxidsnål, kunskapsbaserad och resurseffektiv ekonomi. Samtidigt fortsätter de ohållbara trenderna inom flera områden trots en hel rad positiva politiska förändringar. Efterfrågan på naturresurser har vuxit snabbt och överstiger vad jorden kan klara av på lång sikt. Den biologiska mångfalden är på nedgång överallt i världen och viktiga ekosystem är utsatta för alltmer tryck. Energiförbrukningen för transporter fortsätter att öka. Den globala fattigdomen består; och för att millennieutvecklingsmålen ska förverkligas måste det till stora ansträngningar.

Den nuvarande ekonomiska och finansiella krisen har visat att hållbarhet också är en nyckelfaktor för vårt finansiella system och ekonomin som helhet. Krisen påverkar hela näringslivet, liksom hushåll, företag och arbetstillfällen. Den senaste statistiken visar att arbetsmarknaden i EU fortsätter att försämrans i spåren av den ekonomiska krisen. Arbetslösheten ökar, antalet lediga arbeten sjunker fortfarande och företagen fortsätter att avisera stora personalnedskärningar inom flera sektorer. De mest utsatta människorna bland arbetstagarna drabbas värst.

Som en reaktion på den ekonomiska och finansiella krisen har EU och dess medlemsstater vidtagit åtgärder för att reformera det finansiella systemet och stödja den reala ekonomin samt främja sysselsättning och bidra till global återhämtning. I november 2008 antog kommissionen en viktig återhämtningsplan för tillväxt och sysselsättning¹. Återhämtningsplanen innehåller åtgärder som avser att gynna efterfrågan, hjälpa till att återställa tilltron och främja sysselsättning och social integration. Den innehåller också förslag till ”smarta” investeringar i morgondagens kompetenser och teknik för att bidra till högre ekonomisk tillväxt och hållbart välstånd på lång sikt.

¹ Återhämtningsplanen KOM(2008) 800, 26.11.2008 och KOM(2009) 114, 4.3.2009, sysselsättningsmeddelandet KOM(2009) 257, 3.6.2009 samt meddelandet *Sammanhållningspolitik: att investera i realekonomin* (KOM(2008) 876), 16.12.2008.

Det är av avgörande betydelse att åtgärderna för att understödja den reala ekonomin och minska den nuvarande krisens sociala effekter är förenliga med långsiktiga hållbarhetsmål. EU bör utnyttja krisen till att sikta mot finansiell och ekologisk hållbarhet och ett dynamiskt samhälle som är både koldioxidsnålt och resurseffektivt, kunskapsbaserat och socialt integrerat, och vidare främja denna syn globalt. Återhämtningsplanen och de anslutande nationella planerna innehåller redan ett antal initiativ som stöttar detta mål. Arbetet med att klara av krisen pågår just nu och sker särskilt i sammanhang av Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning, med fokus på grön tillväxt. På kort sikt hjälper gröna åtgärder till att återuppliva ekonomin och skapa arbetstillfällen. På medellång och lång sikt stimulerar de också till ny teknik och minskar vår inverkan på klimatförändringen, förbrukningen av naturresurserna och nedbrytningen av ekosystemen.

Vid sitt möte i december 2007 bad Europeiska rådet kommissionen att lämna en andra lägesrapport² om EU:s hållbarhetsstrategi senast i juni 2009. Föreliggande genomgång utgör ett svar på Europeiska rådets begäran.

Som en komplettering till denna genomgång kommer Eurostat senare under 2009 att publicera en övervakningsrapport om EU:s strategi för hållbar utveckling, som ska mäta framstegen i förhållande till kvantitativa indikatorer.

2. HÅLLBARHETENS ROLL I EU:S POLITISKA UPPLÄGG FÖRÄNDRAS

De senaste åren har EU visat sitt tydliga engagemang för hållbar utveckling och har lyckats göra denna hållbarhetsdimension till ett genomgående inslag på många politikområden. EU:s klimatförändrings- och energipolitik är bevis på det inflytande som denna strategi för hållbar utveckling har haft på den politiska dagordningen. EU har börjat integrera hållbarhetsdimensionen också på många andra politiska områden.

EU:s agenda för bättre lagstiftning har bidragit till att integrera politiska mål och att förbättra kostnadseffektiviteten för politiska beslut. Detta har uppnåtts genom förenkling av EU-lagstiftning, och minskad byråkrati. Konsekvensanalysernas roll bör också särskilt framhåvas. Kommissionens konsekvensanalyserutiner understöder hållbar utveckling genom att på ett integrerat sätt bedöma potentiella ekonomiska, sociala och miljömässiga effekter i ny lagstiftning eller politiska förslag.

Kommissionens förnyade sociala agenda innehöll ett integrerat helhetsperspektiv och flera politiska initiativ som omspannar skilda politikområden³. I den förnyade sociala agendan framhövs den betydelse om kommissionen fäster vid en hållbar utveckling av samhället och vidare aviserades att man ska formulera andra välfärdsmål än bruttonationalprodukt.

Sysselsättningsriktlinjerna utgör en del av den europeiska sysselsättningsstrategin och bildar ramen för utvecklingen och genomförandet av åtgärder som ligger i linje med målen för hållbarhetsstrategin. EU utnyttjar exempelvis strukturfonderna för att stödja medlemsstaterna i deras insatser för en koldioxidsnål och resurseffektiv ekonomi. Ytterligare utveckling av den koldioxidsnåla ekonomin kommer också vara mycket betydelsefull för att en återhämtning ska börja i EU.

² Den första lägesrapporten antogs i oktober 2007: KOM(2007) 642 och SEK(2007) 1416.

³ KOM(2008) 412, 2.7.2008.

Företagens sociala ansvar ger företagen möjlighet att kombinera ekonomiska, sociala och miljömässiga mål. Ett större engagemang för sitt sociala ansvar från de europeiska företagens sida kommer att förbättra Europas förmåga till hållbar utveckling. Kommissionen och många av EU:s medlemsstater har intensifierat insatserna för att främja mer socialt ansvarstagande bland företagen, med tonvikt lagd på dialog mellan de berörda parterna.

EU har också gjort framsteg när det gäller att göra hållbarhetsstrategins agenda till ett genomgående inslag i sin externa politik, exempelvis via bedömningar av konsekvenserna för hållbar utveckling i samband med föreberedelser av frihandelsavtal och arbete som rör klimatförändringen.

Medlemsstaterna håller också på att ta fram innovativa lösningar som är tillämpliga på agendan för hållbar utveckling. Användningen av ”skuggpriser” på koldioxid för att visa de sociala kostnaderna för utsläppen av växthusgas vid bedömningen av politiska alternativ har blivit allt mer vanliga. Frankrike har åtagit sig att göra koldioxidneutrala investeringar med medel från Sammanhållningsfonden för perioden 2007–2013. Att anslå koldioxid-”budgetar” till ministerier (Storbritannien) är ett annat exempel. Framsteg har gjorts i fråga om koldioxidredovisning i företag. Resultaten från försök i ett antal medlemsstater visar också att bruket av smarta mätare kan sänka energiförbrukningen med upp till 10 %. Vissa medlemsstater har utvecklat nya energiredovisningssystem, bl.a. med finansiellt stöd, som lett till avsevärda minskningar av energiförbrukningen inom byggnadssektorn. I Frankrike har ”Grenelle de l'Environnement” fört samman regering, näringsliv och civilsamhället till en debatt på hög nivå om nya åtgärder för hållbar utveckling.

3. POLITISKA FRAMSTEG I FRÅGA OM EU:S STRATEGI FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

Följande avsnitt ger en överblick över vilka framsteg som gjorts på EU-nivå vad gäller sju centrala utmaningar och tematiskt övergripande frågor sedan den förra rapporten i oktober 2007. Den är inte menad som någon uttömmande lista över vidtagna åtgärder, utan visar bara fram de viktigaste initiativen inom varje område. Eurostats indikatorrapport, som bygger på EU:s indikatorer på hållbar utveckling (SDI) publiceras senare under hösten 2009, och kommer att ytterligare belysa framstegen ute på fältet. Vissa preliminära resultat från denna rapport⁴ finns redan i föreliggande genomgång.

Klimatförändring och ren energi

EU:s utsläpp av växthusgas ökade visserligen under perioden 2000–2004, men de senaste tre åren har trenden varit positiv och EU håller tidtabellen för att kunna uppfylla sitt mål enligt Kyotoprotokollet. Om de globala klimatförändringsåtgärderna inte vidtas snabbt kommer de globala utsläppen av växthusgaser år 2020 att vara minst 60 % högre än 1990⁵. Även om andelen förnybara energikällor i bruttoenergiförbrukningen inom unionen har vuxit snabbare sedan 2002 är siffran fortfarande långt ifrån målet för 2010 på 12 %.

De senaste åren har EU gått i bräschen i kampen mot klimatförändringen. I december 2008 enades EU:s lagstiftare om ett paket med klimatinsatser och förnybar energi⁶ som innehåller

⁴ Eurostats data för indikatorerna omfattar till största del åren 2000–2007.

⁵ Arbetsdokument från kommissionens avdelningar som åtföljer meddelandet *På väg mot ett övergripande klimatförändringsavtal i Köpenhamn*, SEK(2009) 101.

⁶ http://ec.europa.eu/environment/climat/climate_action.htm

långtgående mål för EU. EU åtog sig ensidigt att senast 2020 minska sina totala utsläpp till 20 % under 1990 års nivåer, och att höja ribban till en 30-procentig utsläppsminskning om en heltäckande internationell klimatöverenskommelse skulle komma till stånd i Köpenhamn i december 2009. EU satte också upp ett mål för sig själv om att öka andelen förnybara källor inom energianvändningen till 20 % senast 2020. Som en del av paketet ändrades direktivet om EU:s system för handel med utsläppsrätter⁷, och direktiven om avskiljning och lagring av koldioxid⁸ och om förnybara energikällor⁹ antogs. Energieffektivitetspaketet skärper den centrala lagstiftningen om energieffektivitet för byggnader¹⁰ och energiförbrukande produkter¹¹. Ytterligare energibesparingar kommer att ske genom att ekodesigndirektivet¹² också ska omfatta energirelaterade produkter i överensstämmelse med handlingsplanen för hållbar konsumtion och produktion och hållbar industripolitik¹³. Reglerna för Europeiska regionala utvecklingsfonden har ändrats¹⁴ för att stödja hållbar energi i bostadssektorn, vilket ytterligare främjar investeringarna inom denna sektor. Den strategiska EU-planen för energiteknik¹⁵ (SET-Plan) skyndar på utvecklingen och spridningen av kostnadseffektiv koldioxidsnål teknik. På liknande sätt antogs 2009 ett meddelande om att utnyttja informations- och kommunikationsteknik (IKT) för att förbättra energieffektiviteten¹⁶.

Överenskommelsen om paketet med klimatinsatser och förnybar energi var ett stort steg framåt mot bakgrund av den ekonomiska krisen och innebär ett betydande bidrag från EU till arbetet med att uppnå en heltäckande klimatförändringsöverenskommelse i Köpenhamn. EU:s växthusgasutsläpp utgör dock bara en begränsad andel av de globala utsläppen. Samtidigt som EU:s tidtabell håller i fråga om målen om minskade växthusgasutsläpp enligt Kyoto-protokollet är de globala koldioxidutsläppen i dag omkring 40 % högre än de var 1990, som räknas som Kyotoprotokollets basår¹⁷. Uppskattningsvis måste de globala växthusgasutsläppen senast 2050 minskas till en nivå under 50 % av 1990 års nivåer för att begränsa den genomsnittliga globala temperaturhöjningen till mindre än 2°C jämfört med de förindustriella nivåerna¹⁸. Att de internationella klimatförhandlingarna i Köpenhamn blir lyckade är av central betydelse om vi ska nå fram till en långsiktigt hållbar framtid för vår planet.

Vitboken om anpassning till klimatförändringen¹⁹ utgör en utgångspunkt för att minska EU:s sårbarhet för effekterna av klimatförändringen, med fokus på att integrera denna anpassning i EU:s centrala politikområden och relevanta politiska åtgärder samt bygga upp en kunskapsbas och trappa upp det internationella samarbetet.

Hållbara transporter

⁷ Direktiv 2009/29/EG (EUT L 140, 5.6.2009, s. 63).

⁸ Direktiv 2009/31/EG (EUT L 140, 5.6.2009, s. 114).

⁹ Direktiv 2009/28/EG (EUT L 140, 5.6.2009, s. 16).

¹⁰ KOM(2008) 780, 13.11.2008.

¹¹ KOM(2008) 778, 13.11.2008.

¹² KOM(2008) 399, 16.7.2008.

¹³ KOM(2008) 397, 16.7.2008.

¹⁴ Förordning (EG) nr 397/2009 (EUT L 126, 21.5.2009, s. 3).

¹⁵ KOM(2007) 723, 22.11.2007.

¹⁶ KOM(2009) 111, 12.3.2009.

¹⁷ Prosperity without Growth? The transition to a sustainable economy. UK Sustainable Commission, 2009.

¹⁸ *På väg mot ett övergripande klimatförändringsavtal i Köpenhamn*, KOM(2009) 39, 28.1.2009.

¹⁹ Vitbok - Anpassning till klimatförändring: en europeisk handlingsram, KOM(2009) 147, 1.4.2009.

Även om BNP-tillväxten har överstigit energiförbrukningsökningen inom transportsektorn, fortsätter energiförbrukningen och utsläppen av växthusgas från transporter att öka. Tecken visserligen finns på att kopplingen mellan transportvolymerna och ekonomisk tillväxt har brutits för passagerartransporter, men godstransporterna har däremot växt snabbare än BNP. Buller och luftföroreningar orsakade av transporter är fortfarande ett stort problem runt om i EU, med grava effekter på hälsan.

Som en del av paketet för klimatinsatser och förnybar energi²⁰ har EU åtagit sig att senast 2020 ta 10 % av sin transportbränsleförbrukning från förnybara energikällor (inklusive biobränsle, förnybar elektricitet och väte). Detta mål åtföljs av bindande hållbarhetskriterier för biobränsle som ingår i direktivet om förnybar energi²¹ och bränslekvalitetsdirektivet²².

Bland de viktiga nyheterna i EU:s politik märks ett paket som rör gröna transporter och som ska göra transporterna mer miljövänliga²³, internaliseringen av externa kostnader²⁴ och minskningen av järnvägsbuller²⁵. Det innehöll också ett förslag till internaliseringsavgifter för lastbilar²⁶. I april 2009 antogs en förordning med bindande mål för koldioxidutsläpp från nya personbilar²⁷.

Bland de andra framstegen märks ett direktiv om främjande av rena och energieffektiva vägtransportfordon²⁸, en handlingsplan för införande av intelligenta transportssystem²⁹ och nya åtgärder som följer upp grönboken om rörlighet i städer. Vidare har en överenskommelse uppnåtts om att inkludera lufttrafiken i EU:s system för utsläppshandel från och med 2012. När det gäller sjötransporter inbegriper åtgärderna antagandet av sjösäkerhetspaketet och en sjötransportstrategi fram till 2018³⁰.

Förslag till ett nytt direktiv om märkning av däck³¹ och en förordning om begränsningar av däckbuller, motståndsstandarder och användning av varningssystem för däcktrycket³² har också antagits.

När EU:s transportpolitik utvecklas vidare är det mycket viktigt att beakta alla sidor av hållbarheten (t.ex. utsläpp, buller, markanvändning och biologisk mångfald) och bygga eventuella åtgärder på en långsiktig vision om mobilitet – både för människor och för gods – som är hållbar och som omfattar hela transportsystemet³³, samt på kompletterande arbete på unionell, nationell och regional nivå.

Hållbar konsumtion och produktion

²⁰ http://ec.europa.eu/environment/climat/climate_action.htm

²¹ Direktiv 2009/28/EG (EUT L 140, 5.6.2009, s. 16).

²² Direktiv 2009/30/EG (EUT L 140, 5.6.2009, s. 88).

²³ KOM(2008) 433, 8.7.2008.

²⁴ KOM(2008) 435, 8.7.2008.

²⁵ KOM(2008) 432, 8.7.2008.

²⁶ KOM(2008) 436, 8.7.2008.

²⁷ Förordning (EG) nr 443/2009 (EUT L 140, 5.6.2009, s. 1).

²⁸ Direktiv 2009/33/EG (EUT L 120, 15.5.2009, s. 5).

²⁹ KOM(2008) 886, 16.12.2008.

³⁰ KOM(2009) 8, 21.1.2009.

³¹ KOM(2008) 779, 13.11.2008.

³² KOM(2008) 316, 23.5.2008.

³³ Meddelandet *Hållbara framtida transporter: ett integrerat, teknikstyrt och användarvänligt transportsystem*, KOM(2009) 279, 17.6.2009.

För förändringarna i fråga om hållbar konsumtion och produktion är bilden tämligen blandad, med vissa framsteg när det gäller att frikoppla miljöförstöring och användning av naturresurser från ekonomisk tillväxt. Konsumtionsmönstren, huvudsakligen vad avser energiförbrukning, visar dock en tydlig ogynnsam utveckling, medan produktionsmönstren visar positiva tecken.

Handlingsplanen för hållbar konsumtion och produktion samt en hållbar industripolitik³⁴ kommer att hjälpa fram förbättringar av produkternas miljöprestanda, gynna efterfrågan på hållbarare produkter och produktionsteknik samt främja innovation. Handlingsplanen åtföljdes av förslag till en omarbetning av ekodesign- och energimärkningsdirektiven och en översyn av förordningarna för miljömärken och gemenskapens miljöstyrnings- och miljörevisionsordning (Emas)³⁵. Detaljhandlare spelar en mycket viktig roll när det gäller att påverka konsumenternas val och ett forum har inrättats med uppgift att minska detaljhandelns miljöavtryck och att ge konsumenterna bättre information.

När det gäller miljöanpassad offentlig upphandling märks bland de viktiga politiska initiativen Energy Star-förordningen³⁶ och ett meddelande om offentlig upphandling för en bättre miljö³⁷, som föreslår att medlemsstaterna från och med 2010 ska uppnå ett frivilligt 50-procentigt mål för miljöanpassad offentlig upphandling. Kommissionens avdelningar har arbetat fram kriterier för miljöanpassad offentlig upphandling för tio prioriterade produkt- och tjänstegrupper (t.ex. transport, livsmedel, byggverksamhet och kontorsutrustning) som medlemsstaterna har uppmanats att godkänna.

Genomförandet av handlingsplanen för miljöteknik har fortskridit, liksom arbetet med miljöinnovationsmätning. Enligt de omarbetade riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd räknas de högsta tillåtna stödnivåerna för miljöinnovationsinvesteringar upp med en 10-procentig bonus³⁸. Direktivet för samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (IPPC)³⁹ är ett mycket viktigt verktyg för att nå hållbar produktion och miljöinnovation, som ytterligare kommer att byggas ut med förslaget till ett direktiv om industriutsläpp⁴⁰.

År 2008 trädde EU:s flaggskepp kemikalielagstiftningen Reach i kraft när den nya Europeiska kemikaliemyndigheten inledde sitt arbete. Nya regler för klassificering, märkning och förpackning av kemikalier har också börjat gälla.

Bevarande och förvaltning av naturresurser

Mycket positivt har visserligen skett vad gäller situationen för och användningen av vatten och luft, men mänsklig verksamhet fortsätter trots detta att hota den biologiska mångfalden och naturområden.

Den globala efterfrågan på naturresurser ökar snabbt och kommer att fortsätta att växa till följd av ökningen av världens befolkning, som förväntas nå 9 miljarder 2050. Mätt med

³⁴ KOM(2008) 397, 16.7.2008.

³⁵ Europaparlamentet och rådet har redan nått en överenskommelse om ekodesigndirektivet och förordningarna om miljömärken och gemenskapens miljöstyrnings- och miljörevisionsordning (Emas).

³⁶ Förordning (EG) nr 106/2008 (EUT L 39, 13.2.2008, s. 1).

³⁷ KOM(2008) 400, 16.7.2008.

³⁸ EUT C 82, 1.4.2008, s. 1.

³⁹ http://ec.europa.eu/environment/air/pollutants/stationary/ippc/key_impl.htm

⁴⁰ KOM(2007) 844, 21.12.2007.

ekologiska fotavtryck beräknas denna efterfrågan överskrida vad planeten kan klara av i det långa perspektivet med 30 %⁴¹.

Den biologiska mångfalden avtar globalt och några tecken finns inte på att denna trend håller på att vända eller avmattas. EU kommer sannolikt inte att uppnå sitt mål för 2010 när det gäller att stoppa förlusten av biologisk mångfald⁴². Europas fiskbestånd har i årtionden varit överfiskade⁴³. Den årliga förlusten av ekosystemtjänster beräknas motsvara 50 miljarder euro, medan de kumulerade välfärdsförlusterna fram till 2050 beräknas motsvara 7 % av BNP⁴⁴.

Jämfört med tidigare år är skogsekosystemen i EU stabila men alltmer utsatta för påfrestningar, t.ex. stormar, bränder, skadeinsekter och annan skadlig inverkan som har samband med klimatförändringen. Jordkvaliteten fortsätter att försämrans i takt med klimatförändringen. I allmänhet är ekosystemets tjänster viktiga i detta sammanhang eftersom de också hjälper till att mildra extrem väderlek och minska effekterna av vädret och bevara den biologiska mångfalden.

Bland EU-initiativen ingår råvaruinitiativet⁴⁵ med sitt förslag om en integrerad strategi för att handskas med olika utmaningar rörande tillgången till råvaror, bl.a. sekundära råvaror som bara kan erhållas i EU genom mer och bättre återvinning. Den internationella panelen för hållbar resursförvaltning⁴⁶ invigdes i november 2007 av FN:s miljöprogram (Unep) och kommissionen. Ny lagstiftning om saluföring av utsäde och förökningsmaterial har utarbetats för att bidra till att stoppa upp utarmningen av den biologiska mångfalden⁴⁷.

Det reviderade ramdirektivet om avfall⁴⁸ är en viktig språngbräda för att hjälpa EU att gå vidare mot bättre hantering av materiella resurser och en förbättrad resurseffektivitet. Det förtydligar grundläggande begrepp som avfallshierarki, förebyggande av avfall samt införlivandet av livscykelänkandet. Direktivet sätter upp viktiga mål för återvinning av avfall till 2020: 50 % för återvinning av hushållsavfall och 70 % för bygg- och rivningsavfall.

Medlemsstaterna har vidtagit speciella åtgärder för att skydda den biologiska mångfalden i och med genomförandet av fågel- och habitatdirektiven. Natura 2000-nätverket har dock inte slutförts, och frågan om lämplig skötsel av djurarter och livsmiljöer är heller inte avgjord.

Bland de centrala åtgärderna som rör vattenförvaltning märks det fortsatta genomförandet av vattenramdirektivet och gemenskapens politik vad gäller med vattenbrist och torka⁴⁹. Målet med direktivet, att uppnå god miljöstatus för alla vatten senast 2015, är en stor utmaning eftersom större delen av vattenmassorna inom EU riskerar att inte klara av målen för

⁴¹ Världsnaturfonden, *Living Planet Report*, 2008

⁴² *En halvtidsutvärdering av genomförandet av gemenskapens handlingsplan för biologisk mångfald*, KOM(2008) 864, 16.12.2008.

⁴³ Grönbok: *Reform av den gemensamma fiskeripolitiken*, KOM(2009)163, 22.4.2009.

⁴⁴ *The Economics of Ecosystems and Biodiversity – Lägesrapport till partskonferensens nionde möte inom ramen för konventionen om biologisk mångfald (2008) och En halvtidsutvärdering av genomförandet av gemenskapens handlingsplan för biologisk mångfald* (KOM(2008) 864) samt EPRG (under 2009).

⁴⁵ KOM(2008) 699, 4.11.2008.

⁴⁶ www.unep.fr/scp/rpanel/

⁴⁷ http://ec.europa.eu/food/plant/propagation/conservation_varieties/index_en.htm

⁴⁸ Direktiv 2008/98/EG (EUT L 312, 22.11.2008, s. 3).

⁴⁹ KOM(2007) 414, 18.7.2007 http://ec.europa.eu/environment/water/quantity/scarcity_en.htm

direktivet om inga åtgärder vidtas. Vattenramdirektivet har kompletterats genom ett direktiv med miljökvalitetsnormer för ett antal prioriterade kemikalier⁵⁰.

Den integrerade havspolitikerna, som fick sin början i oktober 2007, bildar en gemensam ram för EU:s alla havspolitiska frågor och har infört övergripande verktyg som ser till att den marina miljön (oceaner, hav och kuster) används på ett genuint hållbart sätt. Stora framsteg har gjorts inom sektoriella politiska initiativ på det marina området⁵¹. Havsbäckenstrategier för Ishavet, Östersjön och Medelhavet kommer att handskas med de specifika problemen för dessa vattenmassor.

Grönboken om en reform av den gemensamma fiskeripolitiken⁵² innehåller en redogörelse för tillståndet i EU:s fiskesektor och analyser av nuvarande fiskeripolitik. Den sätter igång och uppmuntrar den offentliga debatten om hur man ska säkra långsiktig hållbarhet och lönsamhet för fisket.

Folkhälsa

Den generella utvecklingen av hälsan inom EU är tämligen blandad. Det antal år som en europé kan förväntas leva med hälsan i behåll ökar sakta men säkert. Förbättringar av hälsan syns genom sjunkande antal dödsfall till följd av kroniska sjukdomar och självmord. Färre olyckor inträffar också på arbetsplatserna. Dock är människor oftare utsatta för luftföroreningar och produktionen av giftiga kemikalier är större, och nya utmaningar dyker upp.

EU:s hälsostrategi⁵³ som antogs i oktober 2007 ger ett helhetsperspektiv på uppgiften att skapa framsteg och hållbarhet i EU-medborgarnas liv.

Bland åtgärderna för att främja god hälsa, minska hälsoojämlikheter och förbättra skyddet mot hälsohot kan här nämnas det arbete som rör svårare och kroniska sjukdomar, t.ex. cancer och sällsynta sjukdomar. Flera politiska initiativ är inriktade på mental hälsa, alkohol, övervikt och tobak, och på att bekämpa hiv/aids. De europeiska hälsoindikatorerna (ECHI)⁵⁴ ger information om hälsotillstånd, bl.a. indikatorn ”friska levnadsår”, och även om livsstilsrelaterade faktorer för hälsa och miljöförstöring.

Europaparlamentet och rådet har enats om en ny lagstiftningsram för hållbar användning av bekämpningsmedel⁵⁵. Den kommer att innebära en betydande förbättring i miljöskydds- och säkerhetshänseende. Gemenskapens nuvarande växtskyddssystem håller för närvarande på att aktualiseras⁵⁶.

⁵⁰ Direktiv 2008/105/EG (EUT L 384, 22.12.2008, s. 84).

⁵¹ Ramdirektivet om en marin strategi (direktiv 2008/56/EG, EUT L 164, 25.6.2008, s. 19), den europeiska strategin för havs- och sjöfartsforskning (KOM(2008) 534, 3.9.2008), det europeiska området för sjötransporter utan hinder (KOM(2009) 10, 21.1.2009), meddelandet om havsbaserad vindkraft (KOM(2008) 768, 13.11.2008), vitboken om anpassning till klimatförändringen (KOM(2009) 147, 1.4.2009) samt *En strategi för nedmontering av fartyg* (KOM (2008) 767, 19.11.2008).

⁵² KOM(2009) 163, 22.4.2009 <http://ec.europa.eu/fisheries/reform/>

⁵³ KOM(2007) 630, 23.10.2007.

⁵⁴ http://ec.europa.eu/health/ph_information/dissemination/echi/echi_en.htm

⁵⁵ <http://ec.europa.eu/environment/ppps/home.htm>

⁵⁶ http://ec.europa.eu/food/plant/strategy/index_en.htm

EU:s nya ordning för tillståndsgivning för fodertillsatser⁵⁷ driver på innovationen inom fodersektorn och förbättrade kvoter vid foderomvandling. I handlingsplanen för den nya djurhälsostrategin⁵⁸ ingår flera initiativ för att vidmakthålla en hållbar hög nivå på hälsonormerna för djur och människor. Arbetet med skydd och välbefinnande för djur har gått framåt.

Kommissionen bidrar också till förbättrad hälsa via EU-finansierad forskning och avancerade e-hälsotjänster, exempelvis genom att främja användningen av informations- och kommunikationsteknik i EU:s hälsosystem.

År 2009 sjösatte kommissionen ett initiativ för ungdomshälsa, som syftar till att förbättra ungdomars hälsa och välbefinnande. Kommissionen fortsatte också samarbetet med Världshälsoorganisationen (WHO) inom områden som klimatförändring, kvaliteten på inomhusluft, begränsning av tobakskonsumtionen och förebyggande av skador.

Social integration, demografi och migration

De arbetslösa hushållen, inkomstskillnaderna och de långtidsarbetslösa har minskat, men antalet arbetande fattiga och den generella risken för fattigdom har inte förändrats. Målet att minst hälften av de äldre arbetsföra senast 2010 ska vara förvärvsarbetande kommer sannolikt att uppnås, men målsättningen att skjuta upp den genomsnittliga pensionsåldern till 65 år senast 2010 kommer sannolikt inte att nås. Demografiska trender visar att den arbetsföra befolkningen i EU-27 börjar sjunka 2013 och kommer att minska med omkring 39 miljoner personer (12 %) fram till 2050 jämfört med 2008⁵⁹.

En stor utmaning kvarstår, nämligen att på bästa sätt ta till vara Europas demografiska potential: att höja sysselsättningsgraden och produktiviteten och lyckas med integrationen av invandrare. Ytterligare insatser behövs för att bekämpa diskrimineringen av invandrare.

Bland framstegen när det gäller att formulera en politik återfinns kommissionens rekommendation från oktober 2008 om aktiv integration av människor som är utestängda från arbetsmarknaden. Medlemsstaternas reformer när det gäller social integration och socialt skydd har främjats inom den öppna samordningsmetoden. EU:s strukturfonder stöder medlemsstaterna i deras ansträngningar att tackla fattigdom och social utestängning. Under perioden 2007–2013 anslås omkring 10 miljarder euro för detta ändamål.

Den andra demografirapporten⁶⁰ offentliggjordes i anslutning till det europeiska demografiska forumet 2008. En europeisk allians för familjen och en ny rådgivande grupp på regeringsnivå i demografifrågor har bildats.

Kommissionens rapport från 2009 om den åldrande befolkningen⁶¹ gör en djuplodande undersökning av de ekonomiska och budgetära effekterna av en åldrande befolkning i det långa perspektivet fram till 2060.

⁵⁷ http://ec.europa.eu/food/food/animalnutrition/feedadditives/comm_register_feed_additives_1831-03.pdf

⁵⁸ http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/strategy/actionplan_en.htm

⁵⁹ Källa: Eurostat.

⁶⁰ SEK(2008) 2911, 21.11.2008.

⁶¹ KOM(2009)180, 29.4.2009 http://ec.europa.eu/economy_finance/thematic_articles/article14761_en.htm

Som ett led i handlingsplanen ”Att åldras på ett bra sätt i informationssamhället” har ett handlingsprogram antagits för forskning kring it-stöd i hemmet⁶². Programmet har tilldelats omkring 150 miljoner euro.

På invandringsområdet arbetar EU också på att förbättra hanteringen av migrationsströmmarna, att samordna nationell integrationspolitik och att bekämpa olaglig invandring. Som en del av genomförandet av den strategiska planen för laglig migration har lagstiftningsförslag lagts fram för att harmonisera förfaranden för inresetillstånd samt kriterier och rättigheter för vissa kategorier av tredjelandsmedborgare⁶³. EU-blåkort för högkvalificerade migranter har blivit verklighet⁶⁴. Kampen mot olaglig invandring har trappats upp ytterligare genom antagandet av direktivet om återvändande samt ett direktiv om påföljder mot arbetsgivare som anställer tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i EU⁶⁵.

Handböcker om integrationsfrågor för beslutsfattare och handläggare har tagits fram liksom en central EU-webbplats om integration⁶⁶ och vidare har ett europeiskt integrationsforum bildats. Medlemsstaternas arbete understöds genom Europeiska fonden för integration som tilldelats 825 miljoner euro för perioden 2007–2013.

I meddelandet om en gemensam invandringspolitik för Europa⁶⁷ och den europeiska pakten för invandring och asyl⁶⁸ fastställdes grunden för ett enhetligt tillvägagångssätt för framtiden. Europeiska rådet har också beslutat att för sin del hålla en årlig debatt om invandrings- och asylnpolitik, med början i juni 2010.

Globala utmaningar i fråga om fattigdom och utveckling

År 2008 vände EU den nedåtgående trenden för offentligt de flöden av utvecklingsbistånd som registrerats 2007. Trots att trenden nu vänt uppåt förefaller utvecklingen under de kommande åren ändå att kunna bli ganska problematisk eftersom många medlemsstater är långt ifrån sina individuella mål för 2010⁶⁹. De flesta övriga indikatorerna för globaliseringen av handeln, finansiering av hållbar utveckling och global resursförvaltning, uppvisar en positiv trend.

Det är absolut nödvändigt att få med partner från länder utanför EU i arbetet med att tackla de globala problemen som gäller hållbar utveckling. EU fortsätter sitt samarbete med länder och regioner utanför unionens gränser, både bilateralt och i fråga om multilaterala organ, exempelvis G8, FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD), Unep och andra relevanta FN-organ samt OECD. Vid CSD:s möte i maj 2009 nåddes enighet om att det i framtiden för att uppnå långsiktig livsmedelstrygghet måste finnas politiska program som beaktar miljöhänsyn, exempelvis jordbrukets vattenbehov, skogsskövling, markförsämring och behov av anpassning till klimatförändringen samt utnyttjande av vetenskapsbaserade metoder och lokala inhemska kunskaper.

⁶² Beslut nr 742/2008/EC (EUT L 201, 30.7.2008, s. 49).

⁶³ Direktiv 2009/50/EG (EUT L 155, 18.6.2009, s. 17), KOM(2007) 638, 23.10.2007..

⁶⁴ Direktiv 2009/50/EG (EUT L 155, 18.6.2009, s. 17).

⁶⁵ Direktiv 2009/52/EG (EUT L 168, 30.6.2009, s. 24).

⁶⁶ <http://ec.europa.eu/ewsi/en/index.cfm>

⁶⁷ KOM(2008) 359, 17.6.2008.

⁶⁸ Rådsdokument nr 13440/08, meddelande från kommissionen KOM(2009) 266, 10.6.2009.

⁶⁹ KOM(2009) 160, 8.4.2009.

En miljödialog har etablerats på hög nivå med åtskilliga länder, bl.a. Brasilien, Kina, Indien, Ryssland, Mexiko och Sydafrika. En liknande dialog finns redan med Australien, Kanada, Japan och USA. Mer utvidgade samarbetsramar har tagits fram med ett antal länder, däribland Indien och Kina. Dessutom nåddes enighet om gemensamma förklaringar om klimatförändringen med Cariforum, Stillahavsöarnas forum och Afrikanska unionen, och AVS-länderna och EU har undertecknat en gemensam förklaring.

Dialog och samarbete med partner i den europeiska grannskapspolitiken främjar målen rörande hållbar utveckling. Det regionala samarbetet har härvidlag stärkts genom Medelhavsunionen, Svartahavssynergien och det östliga partnerskapet.

På utvecklingssamarbetsområdet märks bland de initiativ som bidragit till målen för den hållbara utvecklingen ett meddelande om en EU-strategi för stöd till katastrofförebyggande i utvecklingsländer⁷⁰, en strategisk europeisk ram för internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete⁷¹, ett internt arbetsdokument om bättre miljöintegration i utvecklingssamarbetet⁷² samt överenskommelser inom initiativet skogslagstiftningens efterlevnad samt förvaltning av och handel med skog (Flegt). Bland dessa ingår en frivillig partnerskapsöverenskommelse med Kongo Brazzaville och förhandlingar med flera andra länder.

Utbildning

Den utbredda låga utbildningsnivån har minskat inom alla åldersgrupper. Ökningen av deltagarna i aktiviteter relaterade till livslångt lärande och minskningen av antalet elever som slutar skolan i förtid är dock inte tillräckligt snabb för att motsvara de mål som satts upp.

Utbildning är en oundgänglig grundval för hållbar utveckling. Kommissionen uppmuntrar medlemsstaterna i deras ansträngningar att ta fram en mer strategisk hållning till spridning av kunskaper och god praxis i ett försök att stimulera utbildning för en hållbar utveckling. I en inventering som kommissionen gjort av innovativ praxis i medlemsstaterna och EES-länderna framhävs vikten av utbildning för en hållbar utveckling⁷³.

Kommissionens meddelande *En uppdaterad strategisk ram för europeiskt samarbete om utbildning*⁷⁴ kommer att vara vägledande för samarbetet på EU-nivå inom detta område fram till 2020. Programmet Livslångt lärande 2007-2013 är ett huvudverktyg för utvecklingen av utbildningsväsendets roll.

Forskning och utveckling

Enligt uppgifter från Eurostat har andelen inhemska bruttoutgifter för forskning och utveckling i BNP minskat mellan 2000 och 2007 från 1,85 % till 1,83 %. Denna indikator uppvisar alltså en rörelse bort från EU:s mål på 3 % fram till 2010.

Ett av de centrala målen i sjunde ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling för perioden 2007–2013 (nedan kallat FP7) är att bidra till hållbar utveckling. Åren 2007 och 2008 anslogs cirka 44 % av den totala budgeten avsedd för samordnad forskningsverksamhet

⁷⁰ KOM(2009) 84, 23.2.2009.

⁷¹ KOM(2008) 588, 24.9.2008.

⁷² SEK(2009) 555, 21.4.2009.

⁷³ http://ec.europa.eu/education/more-information/doc/sustdev_en.pdf

⁷⁴ KOM(2008) 865, 16.12.2008, godkänd genom slutsatserna från Europeiska rådets möte den 12 maj 2009.

till projekt som är relaterade till hållbar utveckling. Två av de gemensamma teknikinitiativ som startats inom FP7, ”Clean Sky” och ”Vätgas och bränsleceller” är också kopplade till hållbarhet. EU:s totala bidrag uppgår till 1,3 miljarder euro. Dessutom föreslog kommissionen i EU:s ekonomiska återhämtningsplan tre större offentlig-privata partnerskap kring tre centrala hållbarhetsfrågor: ”miljöbilar”, ”energismåla byggnader” och ”framtidens fabriker”. Kommissionen försöker se till att hela det europeiska forskningsområdet är engagerat för målen avseende hållbar utveckling. Utmaningen framför oss är att bygga vidare på de första lovande steg som tagits och att förbättra bidraget från forskning till en hållbar utveckling.

Finansiering och ekonomiska instrument

På det sammanhållningspolitiska området investerar EU i hållbar utveckling genom att integrera sådana initiativ i de nationella och regionala utvecklingsstrategierna. Under programperioden 2007–2013 fortsätter man på så sätt att stödja arbetet med centrala problem och tematiskt övergripande frågor. Exempelvis kommer 105 miljarder euro, eller 30 % av de sammanlagt 347 miljarder euro som anslagits till sammanhållningspolitiken, under perioden 2007–2013 att läggas på miljön. Sammanhållningspolitiken gynnar också framväxten av politiska mekanismer, t.ex. programpolitik och flernivåstyrelse som stöttar hållbar utveckling inom programförvaltningsstrukturerna och uppmuntrar regionerna att sträva efter hållbar utveckling.

Det finns utrymme för att ytterligare integrera målen och principerna för EU:s hållbarhetsstrategi i sammanhållningspolitiken för att kunna tackla de nya hållbarhetsutmaningar som EU står inför, t.ex. problem rörande de demografiska förändringarna och klimatförändringen. Sammanhållningspolitiken kan ge hjälpa till både att mildra klimatförändringen, främst genom att stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi, och skapa anpassning till den.

Kommissionen har gjort det stegvisa avskaffandet av subventioner med negativa effekter på miljön till ett genomgående inslag i sin sektoriella politik, t.ex. genom reformen av fiskeripolitiken och som en del av ”hälsokontrollen” av den gemensamma jordbrukspolitikerna.

Kommissionen har också antagit nya riktlinjer för statligt stöd till miljöskydd⁷⁵ som kommer att innebära att en avvägning görs mellan större miljömässiga fördelar och minimal snedvridning av konkurrensen och vilket hjälper medlemsstaterna att införa rätta politiska instrument och att finansiera miljöinnovation.

Under det offentliga samrådet i samband med 2007 års grönbok om marknadsbaserade styrmedel för miljöpolitiken och näraliggande politikområden framkom ett stort intresse för att ytterligare använda marknadsbaserade styrmedel⁷⁶.

4. HÅLLBAR UTVECKLING I ETT FRAMTIDSPERSPEKTIV

Tre år efter det att genomförandet av EU:s hållbarhetsstrategi inleddes, är det dags att börja fundera över hur strategin bör utvecklas vidare i framtiden.

⁷⁵ EUT C 82, 1.4.2008, s. 1.

⁷⁶ SEK(2009) 53, 16.1.2009.

http://ec.europa.eu/environment/enveco/pdf/analyse_doc.pdf

På EU-nivå främjas och övervakas hållbar utveckling primärt i samband med de separata EU-politikområdena och EU:s hållbarhetsstrategi spelar i sig en viktig roll genom att främja det övergripande målet om hållbar utveckling. EU:s hållbarhetsstrategi har också kraftigt bidragit till arbetet med att få fram strategier för hållbar utveckling på nationell och regional nivå. Nästan alla EU:s medlemsstater har idag egna nationella strategier för hållbar utveckling, i linje med internationella rekommendationer för bästa praxis⁷⁷. En nyligen publicerad studie som beställts av Regionkommittén⁷⁸ ger en ingående analys av dessa nationella strategier.

För en del berörda parter är det svårt att förstå varför det finns flera tematiskt övergripande prioriterade strategier på EU-nivå, t.ex. Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning och EU:s hållbarhetsstrategi. Andra exempel på tematiskt övergripande strategier är klimatförändrings- och energipaketet och den integrerade havspolitikerna. Lissabonstrategin är en dynamisk strategi där hållbarhetsaspekten har tagits med (klimatförändring, energi, finansiell och social hållbarhet). EU:s hållbarhetsstrategi är en långsiktig strategi som ger en bra utgångspunkt för vägledning och redogörelser om den långsiktiga huvudsakliga utvecklingen och för att uppmuntra framåtblickande funderingar kring hållbarhet. Men den kräver också politiska insatser på kort sikt. Att foga samman tematiskt övergripande strategier förefaller inte genomförbart med tanke på de skilda funktioner som de fyller. Att hållbarhetsstrategin och Lissabonstrategin skulle komplettera varandra fastställdes i EU:s förnyade hållbarhetsstrategi⁷⁹. Utrymme kan kanske ändå finnas för att ytterligare klargöra den specifika roll som EU:s hållbarhetsstrategi spelar i förhållande till andra EU-strategier och att strama upp den i enlighet därmed.

Följande punkter kan beaktas med tanke på kontrollen av strategin:

- (1) Större samverkan med Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning, som ska ses över 2010, och med andra tematiskt övergripande EU-strategier. Det skulle också kunna finnas bättre samordning med och koppling till de politikområden som omfattas av strategierna och hur de följs upp.
- (2) Strategin skulle kunna stramas upp ytterligare eller alternativt åter fokuseras på sin övergripande karaktär och bilda en generell ram för beslutsfattandet i linje med de vägledande principerna från 2006.
- (3) Strategin skulle kunna underlätta utbytet av bästa praxis i fråga om innovativa metoder i medlemsstaterna.
- (4) För att effektivisera medlemsstaternas kontroll och tillämpning skulle de mekanismer som används i Lissabonstrategin också kunna brukas för att kontrollera genomförandet av EU:s hållbarhetsstrategi. De skulle kunna innehålla gemensamt fastställda mål, mätinstrument (indikatorer, riktlinjer), benchmarking (jämförelse mellan medlemsstaternas resultat) och efterbildningar för att kopiera och applicera bästa praxis i större skala.

⁷⁷ Nationella samordnare skapar en länk mellan EU-strategin och de nationella strategierna. Europeiska nätverket för hållbar utveckling (ESDN) underlättar utbytet av bästa praxis och erfarenheter med medlemsstaterna. Information om de nationella strategierna finns på ESDN:s webbplats: <http://www.sdnetwork.eu/?k=country%20profiles>

⁷⁸ Bidrag från regionala och lokala myndigheter till hållbara utvecklingsstrategier, Regionkommittén, 2009 (Författare: RIMAS).

⁷⁹ Rådsdokument nr 19117/06, 9.6.2006.

Åtgärder som understöder båda strategierna, med synliga positiva resultat på tillväxt, sysselsättning och miljö, skulle kunna ringas in. Att göra miljöinnovation, resurseffektivitet och grön tillväxt till ett genomgående inslag skulle kunna bli ett ledande tema.

- (5) Kontrollen av hållbarhetsstrategin bygger på en samling indikatorer på hållbar utveckling som samordnas av Eurostat. Indikatorerna utgör ett heltäckande kontrollverktyg, även om vissa viktiga indikatorer fortfarande behöver tas fram. I ett försök att mer effektivt komplettera indikatorer och nyckelinformation om hållbarhetsutmaningarna håller kommissionen på att utforska möjligheterna av att skapa en resultattavla för hållbar utveckling.
- (6) Nya hållbarhetsutmaningar håller på att växa fram och de finns idag inte med i EU:s hållbarhetsstrategi eller berörs bara marginellt. Bland dessa kan nämnas energitrygghet, anpassningen till klimatförändringen⁸⁰, livsmedelstrygghet, markanvändning, de offentliga finansernas hållbarhet och den externa dimensionen på hållbar utveckling. Beträffande den externa dimensionen bör prioriteringarna fortsatt vara klimatförändring och energi tillsammans med förverkligandet av millennieutvecklingsmålen.

Strategin skulle speciellt kunna fokuseras på EU:s långsiktiga mål inom avgörande områden, bl.a. genom att

- bidra till en snabb övergång till en koldioxid- och resurssnål ekonomi, som bygger på energi- och resurseffektiv teknik och hållbar transport och utvecklas mot hållbara konsumtionsvanor,
- öka miljöansträngningarna för att skydda biologisk mångfald, vatten och andra naturresurser; beläggen visar att förstörelsen av den biologiska mångfalden fortsätter i oroande takt; nedbrytningen av ekosystem minskar inte bara kvaliteten på våra egna och framtida släktleds liv, utan står också i vägen för hållbar, långsiktig ekonomisk utveckling,
- främja social integration; de mest utsatta i samhället riskerar att drabbas hårdast av den ekonomiska krisen och dess effekter kan dröja sig kvar längst för dem om inte verksamma åtgärder vidtas,
- stärka den hållbara utvecklingens internationella dimension och intensifiera ansträngningarna att bekämpa global fattigdom.

5. SLUTSATSER

I föreliggande meddelande görs en inventering av de politiska framsteg som EU har gjort på de områden som ingår i unionens hållbarhetsstrategi och ett underlag lämnas för reflektion och debatt kring hållbar utveckling. I denna genomgång påpekas att EU trots sina betydande ansträngningar att inlemma insatser för hållbar utveckling i de viktigare EU-politikområdena fortsätter de ohållbara trenderna och EU måste intensifiera sina ansträngningar. Som exempel

⁸⁰ KOM(2009) 147, 1.4.2009.

klimatförändringen visar, gör tidiga insatser mer och snabbare nytta till lägre kostnader jämfört med senare åtgärder.

Noteras bör att Europeiska ekonomiska och sociala kommittén hösten 2009 kommer med ett förberedande yttrande om framtiden för EU:s hållbarhetsstrategi, som ytterligare skulle kunna lämna bidrag till debatten.

Dessa och andra inslag, liksom aktiva bidrag från de berörda parterna, kommer att ge material till ett framtida beslut om EU:s hållbarhetsstrategi behöver den heltäckande genomgång som ursprungligen planerades 2006. En genomgång av detta slag kan ge underlag för att ytterligare strama upp EU:s hållbarhetsstrategi och tydligare definiera dess roll i EU:s politiska upplägg samt att fokusera den mot de områden där framstegen behövs allra mest och förbättra styrningen av den.